

Vztah středoškolských studentů technických oborů k dobrovolnictví

Bc. Ilona Mališková

Diplomová práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Ilona Mališková**
Osobní číslo: **H130367**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Vztah středoškolských studentů technických oborů k dobrovolnictví**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti dobrovolnické činnosti a dobrovolnictví mládeže.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

FRIČ, Pavel a kolektiv. Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století. Praha: Agnes, 2010. ISBN 978-80-903696-8-9.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. Vývojová psychologie. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

ŠIMKOVÁ, Svatava. ed. Dobrovolníci mění svět: sborník příkladů dobré praxe: Evropský rok dobrovolnictví. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2011. ISBN 978-80-87449-15-8.

ŠORMOVÁ, Lucie a Alžběta KLÉGROVÁ. Dobrovolnictví. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-68-7.

TOŠNER, Jiří a Olga SOZÁNSKÁ. Dobrovolnictví a metodika práce s nimi v organizacích. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-514-8.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Radana Krutilová Nováková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **7. ledna 2015**

Termín odevzdání diplomové práce: **17. dubna 2015**

Ve Zlíně dne 7. ledna 2015

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně ...31.3.2015.....

.....Miloslav Štáva.....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací

(1) Vysoká škola nevydávatečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédá k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce se bude věnovat tématu dobrovolnictví. Pozornost je věnována názorům středoškolské mládeže na dobrovolnictví. Teoretická část je rozdělena do tří základních kapitol. V první kapitole je vymezená dobrovolnická činnost, dobrovolník, mládež. Ve druhé kapitole se budeme zabývat legislativním ukotvením dobrovolnické činnosti v České republice a oblastmi dobrovolnických aktivit. V poslední části diplomové práce objasníme dobrovolnictví středoškolské mládeže a následně se budeme věnovat speciálním dobrovolnickým programům a motivacím.

Na teoretické poznatky diplomové práce navazuje část praktická, která bude realizována formou kvantitativního výzkumu za pomoci dotazníkového šetření. Cílem výzkumu je zjistit, jaký mají vztah středoškolští studenti technických oborů k dobrovolnictví.

Klíčová slova: dobrovolnictví, dobrovolník, mládež, zákon o dobrovolnické službě, oblasti dobrovolnické činnosti, dobrovolnictví středoškolské mládeže, dobrovolnické programy, motivace.

ABSTRACT

This thesis will focus on theme of volunteering. The attention is paid to the views of school youth volunteering. The theoretical part is divided into three chapters. The first chapter defines volunteering, the volunteer, the youth. In the second chapter we will deal with legislative anchoring of volunteer in gin the Czech Republic, are as of volunteer activities. In the last part of the thesis we will clarify the volunteering of high school youth, and subsequently we will pay attention to special volunteer programs and motivations.

On the theoretical know ledge of the thesis follows the practical part, which will be implemented in the form of quantitative research by means of questionnaire survey. The aim of the research is to find out how school students in technical field s relate to volunteering.

Keywords: volunteering, the volunteer, the youth, Volunteer Service Act, the area of volunteering, volunteering high school youth volunteer programs, motivation.

Poděkování

Děkuji především Mgr. Radaně Kroutilové Novákové, Ph.D., která po odborné stránce vedla mou diplomovou práci, za její cenné rady, podněty a doporučení a za její ochotu a vstřícné jednání.

Dále děkuji panu řediteli Ing. Radomíru Nedbálkovi za vstřícnost, ochotu a čas, který mi věnoval, a umožnil mi provést na Střední průmyslové škole ve Zlíně výzkum. Rovněž chci poděkovat všem studentům, kteří se zapojili do výzkumného šetření.

V neposlední řadě chci poděkovat své rodině a všem přátelům, kteří mi byli po celou dobu studia velkou oporou. Nesmírně si toho vážím.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická, nahraná do IS/STAG, jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
1 VYMEZENÍ KLÍČOVÝCH POJMŮ	12
1.1 DOBROVOLNICKÁ ČINNOST	12
1.2 DOBROVOLNÍK	15
1.3 STŘEDOŠKOLSKÁ MLÁDEŽ.....	17
2 DOBROVOLNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE	20
2.1 ZÁKON O DOBROVOLNICKÉ SLUŽBĚ	21
2.2 OBLASTI DOBROVOLNICTVÍ.....	23
2.2.1 Dobrovolnictví v sociálních službách	23
2.2.2 Dobrovolnictví ve zdravotnictví	24
2.2.3 Dobrovolnictví v kultuře	25
2.2.4 Dobrovolnictví ve sportu.....	26
2.2.5 Dobrovolnictví s dětmi a mládeží	26
2.2.6 Dobrovolnictví v ekologii	27
2.2.7 Mezinárodní dobrovolnictví a rozvojová spolupráce.....	28
2.2.8 Dobrovolnictví při mimořádných událostech.....	29
2.2.9 Dobrovolnictví v církevních a náboženských společnostech.....	29
2.2.10 Komunitní dobrovolnictví.....	31
2.3 VÝZNAM DOBROVOLNICTVÍ	32
2.4 NEGATIVNÍ POSTOJE K DOBROVOLNICTVÍ	34
3 DOBROVOLNICTVÍ STŘEDOŠKOLSKÉ MLÁDEŽE	36
3.1 INDIVIDUÁLNÍ ČINNOST	37
3.2 MINIPROJEKTY	37
3.3 RYCHLÁ ROTA	38
3.4 EVROPSKÁ DOBROVOLNÁ SLUŽBA.....	39
3.5 WORKCAMPY	40
3.6 SPOLUPRÁCE ŠKOLY A NESTÁTNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ	41
3.6.1 Dobrovolnictví v rámci výuky	42
3.7 MOTIVACE STUDENTŮ	42
3.7.1 Konvenční motivace.....	44
3.7.2 Reciproční motivace.....	44
3.7.3 Nerozvinutá motivace	45
3.8 ZÍSKÁVÁNÍ STUDENTŮ.....	45
I PRAKTICKÁ ČÁST	48
4 CHAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	49

4.1	Hlavní výzkumný cíl	49
4.2	Výzkumný problém	50
4.3	Forma a metoda empirického šetření	51
4.4	Výzkumný vzorek	52
4.5	Způsob zpracování	52
5	Analýza výsledků a jejich interpretace	54
5.1	Kategorizace respondentů	54
5.2	Zapojení studentů do dobrovolnictví.....	55
5.3	Preference formy dobrovolnické činnosti.....	58
5.4	Důvody, které by vedly studenty stát se dobrovolníkem	61
5.5	Nezapojení studentů technických oborů do dobrovolnictví.....	63
5.6	Cílová skupina pomáhajících	65
5.7	Zavedení předmětu dobrovolnictví do studijního plánu	69
5.8	Informovanost o možnosti stát se dobrovolníkem	70
6	Shrnutí výsledků výzkumu	76
6.1	Aplikace výsledků v praxi	78
7	Závěr	80
	Seznam použité literatury	82
	Seznam použitých symbolů a zkratk	89
	Seznam obrázků	91
	Seznam tabulek.....	92
	Seznam příloh.....	93

ÚVOD

„Stát se dobrým člověkem je umění.“

Seneca

Diplomová práce je zaměřena na vztah středoškoláků k dobrovolnické činnosti. Dobrovolnictví je nedílnou součástí života lidí ve společnosti. Každý z nás během svého života vykonal něco dobrovolně a možná si to v dané chvíli ani neuvědomoval. Zkrátka jsme poskytli pomoc tomu, kdo ji zrovna potřeboval, a nic jsme za to neočekávali. Dobrovolnictví je aktuálním a řešeným tématem v zahraničí i v České republice. Aktivita spojená s dobrovolnictvím je nutné podporovat a věnovat jim náležitou pozornost. Rok 2011 se stal Evropským rokem dobrovolných činností na podporu aktivního občanství. Díky tomu bylo vydáno několik publikací a sborníků, jejichž cílem bylo zasadit se o rozšíření dobrovolnictví. EU stanovila několik cílů: vytvořit příznivé prostředí pro dobrovolnictví, zlepšit úroveň a kvalitu dobrovolnických aktivit, dále klade důraz na oceňování a uznávání dobrovolnictví. V neposlední řadě poukazuje na zvýšení povědomí a hodnotu dobrovolnické činnosti. Tyto události a kroky jsou důkazy významnosti dobrovolnictví pro celou společnost. Dobrovolnictví je v řadě zemí světa považováno za jednu z občanských ctností. Dobrovolnická činnost v České republice pravděpodobně nedosahuje takové prestiže jako v zahraničí. To je jedním z hlavních důvodů, proč je třeba tuto činnost propagovat více a dávat o ní vědět prostřednictvím nových spojitostí. Dobrovolnictví je obsáhlým tématem, kterému se věnuje spousta autorů, například Pospíšilová, Frič, Tošner, Sozanská, Musick, Wilson, Angelovská, Goulli a jiní. Na dobrovolnictví můžeme nahlížet z mnoha perspektiv. Důkazem šíře tohoto tématu je neexistence jednotné definice.

V této práci jsme se zaměřili na dobrovolnictví mládeže, protože právě mládež tvoří velkou skupinu dobrovolníků. Dle výzkumu, který provedli Pospíšilová a Frič (Frič, Pospíšilová et al., 2010), se mládež ve věku od 15 do 24 let věnuje dobrovolnické činnosti. Období středoškolských studií je ve znamení hledání sebe sama, je to čas, kdy je jedinec otevřený a ochotný dělat něco pro druhé. Dobrovolnictví se stává zdrojem zkušeností a sebepoznání a je to vhodné období, kdy se mu dá věnovat. Dobrovolníkem se může člověk stát v každém věku, ale právě období středoškolského a vysokoškolského studia je velmi podnětné a k tomu vhodné. To, že se dobrovolnictví objevuje nejvíce mezi mladými lidmi, dává naději, že je pozitivně ovlivní do budoucna a oni dál předají tuto tradici.

Obsah diplomové práce vychází z postupné analýzy teoretických východisek. Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit, nakolik jsou studenti vybrané školy informováni o dobrovolnictví a možnostech stát se dobrovolníkem. Diplomová práce je rozdělena na čtyři hlavní kapitoly. Teoretickou část tvoří tři kapitoly, ve kterých definujeme dobrovolnickou činnost, dobrovolníka, středoškolskou mládež. Dále se zabýváme zákonem o dobrovolnické činnosti a oblastmi, ve kterých je dobrovolnictví nejvíce rozvíjeno, a tím vešlo v obecnou známost. Úzce popisujeme dobrovolnictví ve zdravotnictví, v sociálních službách, v kultuře, ve sportu, při práci s dětmi a mládeží, v ekologii, v mezinárodním dobrovolnictví, v mimořádných událostech v komunitních, církevních a náboženských společnostech. Pokoušíme se vysvětlit a přiblížit dobrovolnické aktivity středoškolské mládeže nejen v obecné rovině, ale také v jimi vymyšlených a realizovaných projektech, mezi něž mimo jiné patří tzv. miniprojekty a projekt Rychlá rota. Rovněž seznamujeme veřejnost s možnostmi dobrovolnické činnosti v zahraničí formou Evropské dobrovolné služby a workcampů. Popisujeme druhy a možnosti této činnosti, která získává stále více aktivních účastníků. Ve čtvrté kapitole, která tvoří praktickou část diplomové práce, přibližujeme výzkumnou metodologii, kterou využíváme při výzkumu. Pro výzkum byli osloveni žáci Střední průmyslové školy ve Zlíně. Nástrojem pro získání dat byl dotazník. Výsledky dotazníku byly vyhodnoceny a zpracovány a na jejich základě došlo k potvrzení či vyvrácení hypotéz.

1 VYMEZENÍ KLÍČOVÝCH POJMŮ

Obsahem několika následujících podkapitol bude vymezení a objasnění základní terminologie vztahující se k dobrovolnictví. Pro jasnější pochopení tohoto fenoménu si uvedeme několik definic, a to zejména z toho důvodu, že každý autor specifikuje pojem dobrovolnictví jinak. Příčinou této nejednotnosti mohou být nejen různé typy dobrovolnictví a rozličné oblasti této činnosti, ale především preference autorů, kteří se dobrovolnictvím zabývají ve svých odborných publikacích.

1.1 Dobrovolnická činnost

Jak jsme již uvedli výše, můžeme se v odborné literatuře setkat s nespočetným množstvím definic dobrovolnictví. Autoři publikace *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích* dokonce uvádějí, že terminologie dobrovolnictví není ještě zcela ujasněna a ve spojení s dobrovolnictvím velmi často dochází k užívání nesprávných pojmů jako dobrovolná práce, sousedská či občanská výpomoc. Tošner a Sozanská (2002) vysvětlují pojem dobrovolnictví jako vědomou, svobodně zvolenou činnost ve prospěch druhých lidí. Jako jednu z občanských činností, která má své kořeny už v křesťanské a v židovské morálce.

Z toho vychází jejich definice: *„Dobrovolnictví je vědomá, svobodně zvolená činnost ve prospěch druhých, kterou poskytují občané bezplatně. Dobrovolník dává část svého času, energii a schopnosti ve prospěch činnosti, která je časově i obsahově vymezená. Zásadním a hlavním znakem dobrovolnictví je, že jedinec vykonává činnost pro jiné lidi bez nároku na odměnu. Dobrovolnictví je často profesionálně organizováno, aniž by ztratilo svoji spontánnost.“* (Tošner, Sozanská 2006, s. 139.)

Autoři Tošner a Sozanská (2006) v této definici zdůrazňují aspekt svobody a nenucenosti. *„Dobrovolnictví není obět', ale přirozený projev občanské zralosti. Přináší konkrétní pomoc tomu, kdo ji potřebuje, ale zároveň poskytuje dobrovolníkovi pocit smysluplnosti, je zdrojem nových zkušeností a dovedností.“* S úhlem tohoto pohledu jsou zajedno i jiní odborníci, kteří zdůrazňují, že se jedná o dobrovolně zvolenou aktivitu.

Hledisko svobodně zvolené aktivity zdůrazňuje také autorka Müllerová ve své definici:

„dobrovolnictví je vědomá, svobodně zvolená činnost ve prospěch druhých, kterou poskytují občané bezplatně“. (Müllerová, 2011, s. 43.) Jak uvádí Novotný (2008), je nesnadné ujasnit si hranice, kde dobrovolnictví začíná a kde končí.

Autoři Dekker a Halman (2003, s. 6) kromě toho, že zdůrazňují nejednotnou definici, upozorňují zároveň na to, že všechny definice mají minimálně tři společné prvky. Dobrovolnictví je nepovinné, neplacené a uskutečňuje se ve prospěch jiných. Čtvrtým a méně uváděným společným prvkem dobrovolnictví může být i to, že se odehrává v kontextu organizace. Autoři ovšem poukazují také na to, že ani tato kritéria rozhodně nejsou jednoznačná.

Jádro koncepce dobrovolnictví, jak je definuje Duben (1996, s. 158), spočívá ve spontánním podílu jednotlivců při práci na svobodně zvolených činnostech, ze kterých mají blaho zúčastnění. S velmi zajímavou definicí dobrovolnictví se můžeme setkat u irské autorky Šrojdrové, podle které „dobrovolnictví představuje čas a energii věnovanou ve prospěch společnosti, místní komunity, jednotlivce, mimo nejbližší rodinu, ve prospěch životního prostředí a dalších. Dobrovolné aktivity osoba podniká na základě své svobodné vůle a bezplatně, s výjimkou případných náhrad výloh spojených s touto aktivitou.“ (Šrojdrová, 2007, s. 53.)

Některé definice dobrovolnictví se zaměřují na jeho obecnou prospěšnost, tedy na činnost, která je vykonávána jako pomoc prostřednictvím organizace. Odborná literatura užívá v souvislosti s dobrovolnictvím termíny dobrovolná činnost, dobrovolná aktivita, dobrovolná práce, přičemž jsou tyto výrazy ve velké většině považovány za synonyma. Podle Friče (2010) je dobrovolnická činnost organizovaná i neorganizovaná pomoc jiným lidem. Novotný (2003) ve své publikaci uvádí, že dobrovolnictví je organizováno a je pravidelným zdrojem pomoci, který je také důležitý pro osobní růst dobrovolníků.

Z výše uvedených definic dobrovolnictví zcela jasně vyplývá, že se jedná o velice široký pojem, a záleží tedy na úhlu pohledu a aktivitách, kterými se konkrétní dobrovolnická činnost zabývá. Shoda na jediné definici dobrovolnictví v akademickém prostředí neexistuje.

Z tohoto důvodu uvedeme definici dobrovolnické činnosti, která vychází ze zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě. Dobrovolnickou službou je činnost, při níž se dobrovolník věnuje poskytování pomoci nezaměstnaným osobám, osobám sociálně slabým, osobám se zdravotním postižením, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám

trpícím domácím násilím, dále poskytování pomoci při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase, pomoc při uskutečňování rozvojových programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací. (Česko, 2002.)

Široké spektrum definic dobrovolnictví přehledně zpracovali ve své publikaci Frič a Vávra.

	Užší přístup	Širší přístup
Forma pomoci	Organizovaná	Organizovaná i neorganizovaná
Typ pomoci	Práce	Činnost
Okruh příjemců pomoci	Nezahrnuje rodinu a domácnost	Zahrnuje rodinu a domácnost
Stabilita pomoci	Dlouhodobá	Dlouhodobá i krátkodobá
Povaha pomoci	Plánovaná	Plánovaná i spontánní, neplánovaná
Zaměření pomoci	Obecně prospěšná	Obecně i vzájemně prospěšná

Tab. 1. *Užší a širší přístup k definování dobrovolnické pomoci*

Zdroj: Frič, Vávra, 2012, s. 29.

1.2 Dobrovolník

Nabízí se jednoznačně otázka, kdo je dobrovolník a jak lze takovou osobu definovat. Může se v průběhu života stát dobrovolníkem každý z nás? Těžko se hledá hranice mezi pomocí a dobrovolnou činností. Abychom lépe porozuměli pojmu dobrovolník, uvádíme několik definic. Stejně jako neexistuje jednotná definice dobrovolnictví, nelze také jednoznačně definovat dobrovolníka už s ohledem na to, že je obtížné určit pojem dobrovolník. Tošner a Sozanská (2006) definují dobrovolníka jako jedince, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, energii, dovednosti, vědomosti ve prospěch ostatních lidí. Dobrovolník je vnímán jako svědomitý, spolehlivý pomocník, na kterého můžeme mít stejné nároky jako na placené zaměstnance. V této definici zaznívá bezplatnost dobrovolnické práce a aspekt obecné prospěšnosti. Chybí zde zmínka o svobodném rozhodnutí.

Jako ve výše uvedené definici také Ochman (1997) definuje dobrovolníka jako odpovědného, zralého a způsobilého člověka, který věnuje svůj čas a je oprávněný vykonávat dobrovolnou práci. Dále autoři uvádějí, že dobrovolník by měl mít vlastnosti jako schopnost spolupracovat, ochota pracovat bez finanční odměny, otevřená mysl, silná motivace, tolerance a nezištnost.

Je zřejmé, že dobrovolníkem může být každý, kdo ze své dobré vůle vykonává činnost ve prospěch jiných lidí, bez nároku na finanční odměnu. Obecně by měl dobrovolník vědět, jaká jsou jeho práva a povinnosti. Toto vymezení mu dává bezpečný prostor pro jeho aktivitu. Mezi práva dobrovolníka patří poskytnout mu úplné informace o činnosti organizace, dále o činnosti, kterou by měl jako dobrovolník vykonávat, a právo na činnost, která bude naplňovat jeho očekávání. Dále má právo na kontakt a spolupráci s koordinátorem, právo na zaškolení, výcvik, trénink, právo na ochranné pomůcky, právo na výkon dobrovolné činnosti, právo být za dobře vykonanou činnost morálně ohodnocen, právo vědět, zda vykonaná činnost byla efektivní a také právo na zpětnou vazbu či supervizi. Od dobrovolníka se naopak čekává, že bude spolehlivý, bude plnit úkoly, dbát na bezpečnost svou i ostatních, nezneužívat projevenou důvěru, zachovávat mlčenlivost, znát své limity a brát je na vědomí, ztotožňovat se s posláním organizace a dle toho ji navenek prezentovat. (Tošner, 2005, s. 31–34.)

Hladká (2008) se vyjadřuje kriticky ke všem definicím, které tvrdí, že se jedná o činnosti bez jakékoli odměny, jelikož podle ní je každá aktivita nějak motivovaná a přináší dobro-

volníkovi vždy prospěch. Podle Hladké je vhodnější definice: „*Dobrovolník je osoba, která dobrovolně pracuje pod úrovní své tržní mzdy.*“ (Hladká, 2008.)

Autoři Dlouhá, Ježková a Caha (2001) vyzdvihují ve své definici dobrovolníka a jeho svobodnou volbu rozhodnutí a čas, který věnuje ve prospěch druhých. Uvádějí dokonce, že zahraniční firmy začínají motivovat své zaměstnance, aby pracovali jako dobrovolníci jeden den v týdnu.

Někteří autoři definují dobrovolnictví jako daleko širší pojem. Zahrnují do něj i organizaci a propagaci dobrovolnické činnosti. Tošner (2008) ve své publikaci uvádí, že po roce 1989 se začali objevovat dobrovolníci v nestátních neziskových organizacích. V současné době se organizace dobrovolnické činnosti více organizují, jejich management se nachází na lepší úrovni a vykonávají je konkrétní lidé. Je třeba připomenout, že dobrovolnictví v naší zemi má bohatou tradici. Soustava dobrovolnické činnosti může dobrovolníky odradit, nebo naopak přilákat, a odvíjí se od ní dlouhodobá nebo krátkodobá činnost dobrovolníka.

Pojem dobrovolník definuje Jandáková (1997) ve své publikaci pro neziskové organizace. Považuje dobrovolníka za jedince, který pomáhá za předem dohodnutých podmínek. Svůj čas, své vědomosti a zkušenosti poskytuje ve prospěch organizace.

Jako odpověď na výše jmenovanou otázku se dobrovolníkem může stát v podstatě kdokoli. Dobrovolníky jsou lidé různého věku, vzdělání a profesí. Jak uvádějí Ochman a Jordan (1997), dobrovolníkem mohou být jak důchodci, starší občané, pracující lidé, tak i studenti a mladí lidé, všichni ti, kteří chtějí něco dělat pro společnost. Autoři připomínají, že dobrovolník nemusí být nezbytně laik pracující neprofesionálně, jak se mnoho lidí domnívá. Dobrovolníci vykonávají jakýkoliv druh práce, tedy nejen úkoly jednoduché, ale také činnosti odborné.

Pomáháme-li druhým, sami rosteme a obohacujeme se, postupně se nám začne měnit i hodnotový žebříček.

1.3 Středoškolská mládež

V průběhu let bylo velmi obtížné definovat kohortu jedinců označovaných jako mládež. Helsper (1991) ve svém díle uvádí, že například v klasické latině slovo *iuventa* označovalo skupinu mužů ve věku 30 až 45 let, ale pro Platóna to byla skupina mezi 17 a 30 lety, do níž zahrnoval i ženy.

Podle Úmluvy o právech dítěte v České republice se za dítě považuje osoba ve věku do 18 let. Mládeží se rozumí mladí lidé ve věku 18 až 26 let. Avšak děti ve věku 16 až 18 let často již za děti nepokládáme, neboť z hlediska zákonných norem jim už náleží některá práva a povinnosti, ačkoliv ještě nemají plnou trestněprávní odpovědnost. (Zajíc, 2008, s. 4.)

Pro pojem mládež se v současnosti ve stejném vymezení používá pojem adolescence. Termín mládež se obvykle používá v pedagogice a sociologii. Označení adolescence je typické pro psychologii. (Macek, 1999, cit. podle Krause, 2006, s. 11.)

Proces dospívání je provázen řadou psychických změn, které probíhají současně s biologickým zráním jedince. Společně s psychickým a fyzickým vývojem se mění i postavení člověka ve společnosti.

Vašutová et al., (2010) představuje období dospívání jako velmi důležitý mezník v životě každého jedince. Na jeho průběhu závisí další vývoj a utváření osobnosti a může významným způsobem ovlivnit další životní dráhu člověka. Od dospívajícího člověka se stále více očekává ústup od podřízování se a poslušnosti a současně je očekáván nástup nezávislého chování s prvky sebeovládání. Dospívání je rozhodujícím přípravným stadiem pro další životní uplatnění každého jedince. Čím je společnost vyspělejší, tím je náročnější také příprava jedince na dospělost. V průběhu období dospívání dochází k zásadním biologickým změnám, od kterých se odvíjejí změny psychické. Přichází nové sociální začlenění jedince ve společnosti. Tělesné, psychické a sociální změny probíhají souběžně.

Právě Langmeier a Krejčířová (2006) hovoří o tomto vývojovém období, kdy dochází ke změnám jak tělesným, psychickým a sociálním, ale všechny tyto změny probíhají souběžně. V tomto období dochází k novému sociálnímu zařazení jedince do společnosti. Mladý člověk pozoruje změny na sobě samém, ale také změny v přístupu chování ze strany rodičů. Všechny tyto změny se dají z obecného pohledu označit za pubertální.

Langmeier a Krejčířová uvádějí, že v tomto období se jedinec snaží osamostatnit se od rodiny, ke které ho do této doby pojily silné citové vazby. Čím pevnější jsou vztahy v rodině, tím lépe se dítě osamostatňuje a hledá samo sebe, což je důležité pro jeho osobní zrání. Dítě často přeceňuje rozdíly mezi názory, hodnotami a zájmy svými a svých rodičů. Hledají proto nové vzory, ke kterým se přiklánějí.

Přestože mládež spadá do sociální skupiny jedinců, která zastává relativně stejné sociální pozice, nelze ji považovat za skupinu homogenní. Všichni jedinci jsou individuálně odlišní, mají odlišný styl života, různé rodinné zázemí, zájmy a životní postoje. Mládež se vyznačuje charakteristickými vlastnostmi, kterými se zcela odlišuje od ostatních vývojových skupin. Například způsob života: většina je nezaměstnaná a snaží se žít život naplno, bezstarostně a bez dlouhodobých cílů. „*Mládež je termín označující buď nepřesně ohraničenou věkovou skupinu, nebo sociální kategorii vymezenou specifickými biologickými, psychologickými a sociálními znaky.*“ (Petrušek, Maříková a Vodáková, 1996, s. 635.)

Věková hranice mládeže se u některých autorů liší a někteří rozlišují dokonce adolescenci u dívek a chlapců. Toto období je nazýváno obdobím „bouří a krizí“ kvůli citovým konfliktům, které jsou v tomto období silné. (Krejčířová, 2006, s. 147.)

Krejčířová (2006) dělí období dospívání na **ranou adolescenci**, která trvá od 11 až 12 let do ukončení základní školy. Skládá se z fáze prepuberty a fáze puberty. Fáze prepuberty začíná prvními známkami pohlavního dospívání. **Fáze puberty** trvá od 13 do 15 až 16 let a trvá do dosažení reprodukční schopnosti. **Vrcholná adolescence** začíná mezi 15. a 16. rokem a trvá do 20 až 22 let. Tato fáze je dobou komplexnější psychosociální proměny. (Krejčířová, 2006, s. 147.)

Charakteristická je pro toto období podrážděnost a citová labilita. Puberta je obdobím sebepoznávání, dochází k rozvoji sebevědomí a přichází intenzivnější projev sebeúcty. Jak uvádí Vágnerová (2005), hlavními vlastnostmi v dospívání jsou přecitlivělost, podrážděnost a nedůtklivost. Mladí lidé v takových stavech často setrvávají nechávající se unášet ve své představivosti. V období dospívání mladý člověk hledá odpovědi na základní filozofické otázky: Kdo jsem? Kam patřím?

Autoři Erikson, Kohlberg, Piaget, Freud se zabývají teorií duševního vývoje. Vývoj jedince probíhá ve stádiích a jejich posloupnost je nutná a důležitá. Dnešní mládež dospívá dří-

ve, což se vyznačuje disharmonií. Ukončení povinné školní docházky je důležitým mezníkem pro jednotlivce.

Podle Říčana (1990) je toto období významné pro výběr povolání, dále osamostatnění se od rodičovské kontroly a opory, tendenci k uvážlivé volbě životního partnera, samostatnost a kritičnost myšlení, smysluplné trávení volného času, přechod na sebekontrolu a spoléhání se na sebe samotného, samostatnost v rozhodování a jednání, získání emocionální rovnováhy s převahou pozitivních citů, racionální, objektivní posouzení situací, životních problémů a konfliktů, zařazení do společnosti, společenské skupiny, přiměřenou toleranci ve společenských vztazích, utváření vlastních názorů, postojů, morálních hodnot a světového názoru.

Pro zajímavost uvádíme statistiku dětí a mládeže, kteří jsou nedílnou a dynamicky se rozvíjející složkou obyvatel v České republice. Podle statistických údajů EUROSTATU k 1. lednu 2012 bylo v České republice 5,2 % mladých lidí ve věku 15–19 let, ve věku 20–24 let to činilo 6,4 % a ve věku 25–29 let to bylo 6,9 % mladých lidí. Celkově bylo ve věku 15–29 let 18,5 % lidí. (Program EU mládež v akci, © 2013–2015.)

2 DOBROVOLNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Velkou změnu přinesl rok 2011, který byl vyhlášen Evropským rokem dobrovolnictví. Evropský rok dobrovolnictví 2011 měl za cíl přispět k uznání dobrovolnictví, k jeho komunikačnímu propojení a k podpoře dobrovolnické činnosti. Také měl zviditelnit úspěch milionů dobrovolníků. V rámci systému OSN je tento program výjimečný tím, že se jedná o mezinárodní dobrovolnickou iniciativu. Tento projekt je provozován ve spolupráci s vládami, přidruženými organizacemi OSN a nevládními či občanskými organizacemi.

Dobrovolnictví v České republice je upraveno samostatným zákonem, zákonem o dobrovolnické službě (zákon č. 198/2002 Sb.). Tímto zákonem jsou upraveny podmínky, za kterých je státem podporována dobrovolnická služba v České republice. Tento zákon popisuje prostředí, v němž může být dobrovolnická služba vykonávána, stanoví definici dobrovolnictví a vytyčuje dobrovolnickou činnost jako specifickou službu. V následující kapitole se zaměříme na obsah zákona o dobrovolnické činnosti.

Rada ministrů Evropské unie vyhlásila rok 2011 Evropským rokem dobrovolnictví (ERD). Hlavním cílem ERD byla podpora občanského sektoru v dobrovolnictví napříč celostátními, místními a regionálními oblastmi. Dalším cílem, který si ERD vytyčil, bylo vytvořit optimální prostředí pro dobrovolnictví. To znamená přijmout dobrovolnictví jako součást podpory občanské účasti a činnosti, zavádět nové druhy dobrovolnických činností, zlepšit podmínky pro výkon dobrovolnické činnosti, oceňovat a uznávat dobrovolnickou činnost, zajistit uznávání dobrovolnictví ze strany politiků a veřejných institucí a celkově zlepšit povědomí o hodnotě a významu dobrovolnictví. Úkolem všech těchto cílů bylo zlepšit obecné povědomí o dobrovolnictví a přispět k harmonickému rozvoji společnosti a sociální soudržnosti. Jednatelem ERD bylo v roce 2011 Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. (Národní zpráva ČR o provádění společných cílů v oblasti dobrovolnické činnosti mládeže, © 2013–2015.)

HESTIA je Národní dobrovolnické centrum, které bylo založeno v roce 1999 z iniciativy a finanční podpory Open Society Institutu v New Yorku jako jedno z Národních dobrovolnických center ve 14 zemích bývalého komunistického bloku. Posláním Programu rozvoje dobrovolnictví je propagace a podpora myšlenky dobrovolnictví ve společnosti. Program realizuje činnosti, jako je např. vzdělávání, výzkum, rozvoj dobrovolnických center v ČR, mezinárodní spolupráce dobrovolnických programů a center, dárcovství, dobrovolnictví

v povědomí veřejnosti, příprava a realizace vlastních dobrovolnických programů. Název HESTIA zvolili zakladatelé nadace podle antické bohyně rodinného krbu a dobrých mezilidských vztahů. Svou činnost tato nadace začala v roce 1993 ještě jako Nadace pro rodinu. V roce 1998 přešla na občanské sdružení a začala se věnovat dobrovolnictví. HESTIA vznikla jako nadace, která má šířit myšlenku dlouhodobé dobrovolnické aktivity pro jednotlivce. Dbá na to, aby dobrovolnictví bylo přístupné všem. Díky dobrovolnické práci se spojoval lidský a profesionální rozměr. Největším smyslem dobrovolnictví je nabídnout pomoc těm, kteří to potřebují. Především činností Národního dobrovolnického centra HESTIA vznikla spousta dobrovolnických projektů zaměřená na děti, mládež, seniory a pacienty. V roce 1996 vznikl Program Pět P, který je považován za vzorový dobrovolnický program. Pět P znamená péče, prevence, pomoc, přátelství a podpora znevýhodněným dětem v celé České republice. Program Pět P je českou variantou celosvětového mentoringového programu Big Brothers Big Sisters. V USA, odkud se tento program rozšířil do celého světa, má více než stoletou tradici. Sdružení Pět P má 21 středisek v celé České republice. V průběhu doby jeho působení věnovalo na 3000 dobrovolníků nezištně svůj volný čas malým kamarádům. Hlavní myšlenkou bylo v porevolučním prostředí nabídnout ve světě společensky prospěšné aktivity. Městy, ve kterých působí jednotlivá střediska, jsou Brno, České Budějovice, Jindřichův Hradec, Kroměříž, Olomouc, Písek, Plzeň, Praha, Ústí nad Labem, Třebíč, Moravské Budějovice, Uherské Hradiště, Zlín, Kladno, Neratovice, Kadaň, Vsetín, Příbram, Opava, Litoměřice, Jičín. (Dobrovolnická centra a programy, © 2014.)

2.1 Zákon o dobrovolnické službě

Dobrovolnictví nebylo dlouhou dobu ukotveno v právním systému České republiky. Tato situace se změnila zákonem č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě.

Od roku 2002 existuje u nás zákon, který upravuje dobrovolnictví a dobrovolníka ve společnosti. Smyslem zákona bylo vytvoření co nejpříznivějšího prostředí pro fungování dobrovolnictví v České republice. Zákon zavedl do českého právního řádu řadu nových pojmů jako dobrovolník a dobrovolnická služba, dále jsou zde uvedeny podmínky a pravidla pro výkon dobrovolnické služby, vedení dobrovolníka v jeho činnosti a za jakých podmínek přísluší dotace na akreditované dobrovolnické programy ministerstvem vnitra.

Zákon o dobrovolnické službě definuje dobrovolnickou službu jako činnost, při níž dobrovolník poskytuje pomoc osobám znevýhodněným nebo nacházejícím se v nepříznivé situaci, dále pomoc při katastrofách, pomoc při pořádání kulturních a sbírkových akcí, pomoc při uskutečňování rozvojových programů v zahraničí. Zákon rozděluje dobrovolnickou službu na krátkodobou a dlouhodobou, která je vykonávána po dobu delší než tři měsíce.

Dále je v zákoně definice dobrovolnické činnosti a vymezení pojmu dobrovolníka. Dobrovolníkem se může stát fyzická osoba starší 15 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území České republiky, a osoba starší 18 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby v zahraničí.

Dobrovolník vykonává dobrovolnickou službu na základě uzavřené smlouvy. Ve smlouvě musí být vysílající organizací sjednané místo, předmět a doba výkonu dobrovolnické služby. Dále pak smlouva musí obsahovat jméno, příjmení, rodné číslo nebo, není-li přiděleno, datum narození, místo trvalého pobytu dobrovolníka, název organizace a její sídlo. Organizace může po dobrovolníkovi žádat výpis z Rejstříku trestů, který nesmí být starší více než tři měsíce, potvrzení o zdravotní způsobilosti a zdravotnímu stavu od lékaře (taktéž ne starší více než tři měsíce). Tyto požadavky se odvíjejí od dobrovolnické služby.

Organizace jsou povinné před vysláním dobrovolníka k výkonu dobrovolnické služby uzavřít pojistnou smlouvu, která kryje odpovědnost za škodu na majetku a zdraví. Dobrovolnictví má mnoho podob a forem. Jedním z pozitivních přínosů legislativní úpravy dobrovolnictví je státní podpora, která dobrovolnictví uznává jako společensky a fakticky významné. Díky zákonu získává dobrovolník právní status. (Česko, 2002.)

Dne 5. června 2014 nabyl účinnosti zákon č. 86/2014 Sb., kterým se změnil zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě) ve znění zákona pozdějších předpisů. Tato novela reagovala především na požadavky vyplývající ze zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) a z usnesení vlády č. 611/2007 ke Koncepci státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007–2013 a usnesení vlády č. 108/2013 o Národním akčním plánu podporujícím pozitivní stárnutí pro období let 2013–2017. (Odbor prevence kriminality MV ČR, 2014.)

2.2 Oblasti dobrovolnictví

Do dobrovolnických činností se zapojuje čím dál více lidí, přičemž je nutné si uvědomit, že roste okruh lidí i dobrovolnických oblastí. Dobrovolnické aktivity jsou realizovány ve všech oblastech společenského života. Dobrovolníci si mohou najít uplatnění v různých oblastech, což vede k tomu, že jejich činnost může ovlivnit mnoho lidí. V následujících podkapitolách se budeme snažit specifikovat oblasti, ve kterých se vykonává dobrovolnická činnost.

2.2.1 Dobrovolnictví v sociálních službách

Šimková ve své publikaci (2011) hovoří o sociálních službách, které zajišťují velkou škálu činností, jež spojuje vyjádřitelný cíl sociálního začlenění a prevence sociálního vyloučení. Dobrovolníci se zapojují v celé řadě aktivit a zařízení a napomáhají tak klientům podílet se na společenském životě. Dobrovolníci přinášejí své životní zkušenosti a zkvalitňují služby svým individuálním přístupem. V domovech pro seniory nebo v hospicích jsou vedeni jako osobní asistenti, kteří pomáhají při společenských akcích, předčítají klientům a hrají s nimi hry. V azylových domech pro ženy a matky s dětmi organizují volnočasové aktivity z oblasti pedagogiky, zdravotní péče, ekologické výchovy. V nízkoprahových centrech se dobrovolníci zabývají klubovou činností s dětmi a mládeží. Využití dobrovolníků v této oblasti vyžaduje profesionální management, dobrovolník se zde dostává do oblasti psychosociálních služeb, kde je kladen důraz na komplexní přístup.

Autorky Černá a Hoferková (2014) vidí přínos dobrovolníků v sociální službě v tom, že jsou lidským prvkem a přinášejí svoji životní zkušenost, přátelství, podílejí se na celkovém zkvalitnění sociální služby. Prostřednictvím sociálních služeb je zajišťována pomoc při péči o vlastní osobu, zajištění stravování, ubytování, pomoc při zajištění chodu domácnosti, poskytování informací, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím. Dobrovolníci jsou nejprve pro svou činnost v sociálních službách proškoleni, získávají smlouvu a jsou koordinováni pověřenou osobou.

Autorky Daniela Lusková a Štěpánka Lusková realizovaly výzkum týkající se dobrovolnictví ve zdravotnictví a zjistily, že v akreditovaných programech v roce 2011 působilo 64 % dobrovolníků v sociálních službách a 36 % dobrovolníků vysílaných do sociálních služeb v rámci neakreditovaných programů nebo neorganizovaně. V akreditovaných dobrovolnic-

kých programech v sociálních službách bylo odpracováno v roce 2011 80 % objemu dobrovolnických hodin. (Lusková, Daniela a Štěpánka, 2012.)

2.2.2 Dobrovolnictví ve zdravotnictví

Spektrum činností, jimž se může dobrovolník v nemocnici věnovat, je značně široké a rozmanité, a to od běžných laických činností až k odborným.

Šimková (2011) uvádí, že velká část dobrovolníků vykonává dobrovolnickou činnost nejen v lůžkových zdravotnických zařízeních, ale ve „zdravotně sociálním terénu“, kde pomoc potřebují lidé s různým typem zdravotního postižení. Činnost dobrovolníků napomáhá těmto lidem zapojit se do aktivit, které jsou pro ně těžko dostupné. Dobrovolnická činnost s pacienty zahrnuje volnočasové aktivity, činnosti, které pomáhají rehabilitaci a nácviku soběstačnosti klientů. Dobrovolnická zkušenost přináší dobrovolníkům jiný pohled na smysl a kvalitu života. Stává se nástrojem pro změnu žebříčku hodnot dobrovolníka, přináší sebepoznání a celkové učení se.

V této oblasti, jak zdůrazňují Tošner a Sozanská (2006), využití dobrovolnictví apeluje na profesionální přístup, protože dobrovolníci vstupují do zařízení, která fungují jako uzavřené systémy, a dobrovolník v nich může působit zdánlivě jako cizorodý prvek.

Jak uvádí Kořínková (2014), v České republice se dobrovolnictví ve zdravotnictví začalo postupně objevovat od roku 2000. Dobrovolnický program v nemocnicích se osvědčil jako jeden z nástrojů, který prostřednictvím lidského kontaktu dobrovolníka s pacientem napomáhá k motivaci a psychické podpoře pacientů. Dále přispívá k efektivnější organizaci práce a času personálu a ke zlepšení celkové atmosféry nemocnice. O dobrovolnickou činnost ve zdravotnictví je zájem ze strany dobrovolníků. Zapojují se do spolupráce při péči o pacienty dětského i dospělého věku, ale i do dlouhodobé péče o pacienty v lůžkových a terénních hospicích. (Kořínková, 2014.)

Kořínková zaznamenává, že vývoj dobrovolnického programu ve zdravotnických zařízeních v České republice je pozitivní a má úspěšný vývoj. Existují důležité fáze a aspekty, které jsou nepostradatelné pro vykonávání této činnosti. Uvádí, že prvním aspektem je příprava a základní možnosti programu, na kterém se podílí zdravotnický personál. Na zájem dobrovolníků reagovaly nestátní neziskové organizace, které se staly propagátorem pro-

gramu. Otevřená komunikace spolu se schopností dobrého řízení se ukázaly být pro další rozvoj a úspěšnou stabilizaci programu jedním z nepostradatelných aspektů.

K nejnámějším sociálním a zdravotním neziskovým organizacím patří Česká katolická charita, FOKUS a POV – Pražská organizace vozíčkářů. Dále zařízení pro seniory, jako např. Sue Ryder Foundation, Život 90, Domov sv. Karla Boromejského, Svaz důchodců, Naděje, Společnost DUHA, Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové a další. (Tošner, Sozanská, 2006, s. 42.)

2.2.3 Dobrovolnictví v kultuře

V oblasti památkové péče existuje mnoho společností a sdružení, které se starají o zachování a obnovu historických staveb. Činnosti jsou spojeny s konkrétním hradem, kostelem, zámkem, galerií či muzeem. Jako příklad uvádíme Spolek pro záchranu Krašova, Sdružení pro záchranu a využití historických objektů Castellum, Občanské sdružení Vaňkovka v Brně či Centrum CESTA v Táboře. Dále dobrovolnictví v kultuře spojuje i humanitární aktivitu, na festivalu Boskovice můžeme kromě hudebních vystoupení zhlédnout i výstavy, které jsou zaměřeny na záchranu židovské čtvrti v Boskovicích.

Šimková (2011) uvádí, že tito lidé se za dobrovolníky nepovažují, ale jsou členy neprofesionálních uměleckých souborů a spolků a zabývají se ochranou a úpravou kulturních památek.

Také Doležalová a Kubový (2014) zmiňují, že lidé se zájmem o umění a kulturu se sdružují v souborech, spolcích a sdruženích. Pokud mají tyto společnosti oficiální status, mají zájem pracovat většinou jako občanské sdružení či obecně prospěšná společnost. Kulturní oblast vnímají jako velkou škálu nestátních neziskových organizací, ve kterých se angažují tisíce dobrovolníků. Jmenujeme např. Volné sdružení východočeských divadelníků, Sdružení pro tvořivou dramaturgii, Asociace neprofesionálních komorních a symfonických těles, Svaz českých fotografů, Unii českých pěveckých sborů a mnoho dalších. V rámci Evropského roku dobrovolnictví tyto organizace podpořily sebevědomí dobrovolníků v kultuře a zviditelnily jejich práci. (Doležalová, Kubový, 2014.)

Tošner a Sozanská (2006) uvádějí příklady mimořádných akcí, které dobrovolně organizují také profesionálové v této oblasti. Známí hudebníci, výtvarníci, režiséři svou měrou přispí-

vají k této činnosti a nadřazují společný cíl nad finanční profit. V mnoha případech se uskutečňují zajímavé akce jako například Jazzová sekce, Art Fórum a Symposion.

2.2.4 Dobrovolnictví ve sportu

Šimková (2011) zde definuje, že společným znakem dobrovolnictví ve sportu je celoživotní spojení s tělovýchovnou jednotou nebo sportovním klubem. Dobrovolnická činnost ve sportu se odehrává pouze na základní úrovni, tedy rekreační a společenské. Dobrovolník pracuje tam, kde osobně aktivně sportuje nebo sportoval. Kovář (2014) ve své publikaci uvádí, že v České republice je na 200 000 organizovaných dobrovolníků ve sportu, kteří zajišťují činnosti nezbytné pro provozování organizovaného sportu.

V této oblasti Šimková (2011) předkládá, že u nás existuje spousta sportovních organizací, z nichž největší je Český svaz tělesné výchovy, dále Česká obec sokolská, Sdružení sportovních svazů v ČR, Orel, Česká asociace Sport pro všechny. Aktivity České asociace Sport pro všechny přibližují tělesnou výchovu a sport široké veřejnosti. Získávají informace z práce lékařů, tělovýchovných pedagogů a jiných odborníků, kteří porozuměli významu pohybové aktivity. Tito odborníci vidí společenský význam sportu jako prevenci proti drogové závislosti, asociálnímu chování atd. Významnou aktivitou je Program pro seniory, který vznikl s cílem ovlivnit zdravý životní styl seniorů. Senioři se v tomto programu zapojují do relaxačních, rehabilitačních a regeneračních programů na zlepšení celkového zdravotního stavu.

Kovář (2014) prezentuje, že jde o práci vysoce odbornou, ale i o práci nevyžadující odbornou způsobilost (pořadatelství, doprava, údržba). Bez přispění dobrovolníků by se sport stal mnohem nedostupnějším. Sport stojí v celé Evropě na základech práce dobrovolníků. Průzkum Eurobarometr prezentovaný v březnu 2010 prokazuje, že 7 % občanů Evropské unie se podílí svou dobrovolnickou prací na zajištění sportovních aktivit. (Kovář, 2014.)

2.2.5 Dobrovolnictví s dětmi a mládeží

Šimková (2011) popisuje ve své publikaci dobrovolnickou činnost, která se zaměřuje na děti a mládež. Cílem není jen náplň volného času, ale také snaha o dlouhodobé výchovné formování dospívajícího. Jednou z nejdůležitějších zkušeností, se kterou se mladí lidé setkávají v těchto organizacích, je zážitek. Klasickými sdruženími dětí a mládeže jsou skauti, pionýři, mladí turisté, zálesáci, táborníci, mladí ochránci přírody a členové YMCA. Tyto

organizace se zaměřují na hry různých typů, táboření a pobyt v přírodě. Skauting je největší hnutí pro děti a mládež. V naší zemi existuje od roku 1911. Organizace Junák – svaz skautů a skautek ČR, je největší organizací v České republice. Základem skautingu je myšlenka, že svět může být lepší a že vše záleží na každém člověku. Jeho posláním je zlepšovat svět přes lidi, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost. (Šimková, 2011, s. 45–49.)

Jak uvádí Sedláček (2010), děti a mládež se rovněž angažují v širokém spektru dobrovolnické činnosti. Dětské skupiny jsou nejčastěji smíšené. Cílem je přirozená socializace při akceptaci individuality každého jedince. Česká rada dětí a mládeže zastřešuje na sto organizací, ve kterých je sdruženo více než dvě stě tisíc členů. Na zajištění těchto aktivit pracuje na třicet tisíc dobrovolníků, kteří vykonávají činnost dlouhodobě a pravidelně. Krátkodobou činností se zabývá dvojnásobek dobrovolníků. Domy dětí a mládeže a střediska volného času jsou školská zařízení, ve kterých je dobrovolnictví také důležité. (Sedláček, 2010.)

O veřejně prospěšném dobrovolnictví se v odborné literatuře zmiňují autoři Tošner a Sozanská (2006) a tvrdí, že aktivita dobrovolníků v této oblasti má charakter vzájemně prospěšné činnosti. Příkladem veřejně prospěšného dobrovolnictví ve školství je projekt Nadace ROS, realizovaný občanskými sdruženími AGNES a HESTIA v několika českých městech, který je zaměřený na dobrovolnictví dětí a mládeže propojené s životem škol.

2.2.6 Dobrovolnictví v ekologii

K péči o životní prostředí přispívají dobrovolníci v naší zemi už od 19. století, pečují o významné přírodní oblasti a chráněná území. Podle Šimkové (2011) v této oblasti působí stovky spolků a organizací. Dle autora Tomana (2014) má dobrovolnictví v ekologii dlouhodobý přínos v mnoha oblastech. Dobrovolníci pečují o významné lokality, sázejí stromky, starají se o ohrožená zvířata, věnují se ekologické výchově dětí a mládeže či osvětě široké veřejnosti. Aktivita na ochranu životního prostředí oslovují tisíce lidí všech generací.

Šimková (2011) upozorňuje na celkové zlepšení životního prostředí, na péči o studánky, údržbu naučných stezek, výsadbu zeleně. Dále tato činnost přispívá k záchraně živočichů, ptactva, šelem, obojživelníků. Dobrovolníci se věnují ekologické výchově dětí a mládeže. Dobrovolnictví v oblasti životního prostředí má dlouhodobý přínos. K této činnosti přispí-

vají monitoringy, průvodcovské služby a výzkumné projekty. Účastníci si budují vztah k místu, kde žijí, a navazují přátelské vztahy. Hnutí Duha se zabývá činností, která přispívá k tomu, aby bylo životní prostředí zdravější, vzduch čistější a lesy zdravé. Na obnovu a ochranu lesních ekosystémů, kulturní hodnoty krajiny a krajinné mozaiky jsou zaměřeny akce Týdny pro les a krajinu. V poslední době nejčastěji dobrovolníci pracují v Jizerských horách, na Šumavě, v Moravském krasu a Jeseníkách. Projekt Vlčí a rysí hlídky jsou zaměřeny na potírání ilegálního lovu vlků, medvědů, rysů a mapování aktuálního výskytu těchto šelem v Beskydech a na Šumavě. Zkoumají pobytové znaky zvěře (trus, srst, stopy) a vše zpracovávají do sádrových odlitků a fotografií, které ve spolupráci s odborníky následně vyhodnocují. Pomáhají také s realizací informačních materiálů o šelmách.

2.2.7 Mezinárodní dobrovolnictví a rozvojová spolupráce

Autorka Šimková (2011) se v oblasti dobrovolnictví orientuje na mezinárodní spolupráci s mezikulturním vzděláváním. Tyto organizace se věnují zejména vysílání dobrovolníků na stáže do rozvojových zemí. Účastníci musí absolvovat povinné přípravné semináře a také seminář hodnotící, a to vše za účasti dobrovolníků z dalších evropských zemí. Výsledkem jsou stovky přednášek, fotografické výstavy, prezentace. Dobrovolnická zkušenost je užitečná a cenná jak v profesním, tak i v osobním životě. Pobyty v zahraničí můžeme rozdělit podle délky pobytu na krátkodobé – workcamps, ty jsou oblíbené mezi mladými lidmi, kteří je využívají v letním období. Je to kombinace poznávání nových lidí, smysluplné práce a cestování. Mezi organizátory workcampů patří INEX – Sdružení dobrovolných aktivit či Duha – Sdružení dětí a mládeže pro volný čas, přírodu a recesi. Střednědobé a dlouhodobé pobyty se pohybují v rozmezí od dvou měsíců do jednoho roku. Organizací, která se zabývá dlouhodobým dobrovolnictvím, je Evropská dobrovolná služba evropského vzdělávacího programu Mládež v akci. V České republice se této činnosti věnuje přes devadesát organizací. Program GLEN (Global Education Network of Young Europeans) patří k těm dobře zavedeným. Prostřednictvím tohoto programu se cestuje do rozvojových zemí na stáž. Náplň jejich činnosti vychází z potřeb místní partnerské organizace.

Jak konstatuje Koňasová (2014), tyto aktivity nelze jednoznačně oddělit od ostatních kategorií. V zahraničí je možné pracovat například na projektu, který se bude věnovat práci s postiženými dětmi, opravovat historickou památku. Věkové skupiny se od různých dobrovolnických projektů liší podle potřeb a zaměření organizací. Jedná se většinou o věkovou

kategorii 18 let a více. Do projektů mezinárodní dobrovolnické služby se častěji zapojují mladí lidé od 18 let, existuje ovšem mnoho projektů pro mládež od 16 let. Dnes se do světa za dobrovolnickou činností vydává zhruba 1100 českých dobrovolníků a na oplátku v Česku pracuje okolo 600 dobrovolníků ze zahraničí. (Koňasová, 2014.)

Tošner a Sozanská (2006) uvádějí organizace, které se věnují mezinárodní dobrovolnické službě. Jsou to např. Mládež pro Evropu s nově se rozvíjejícím programem EVS – Evropská dobrovolná služba. Působí zde ale i jiné organizace, které se zabývají podobnými mezinárodními dobrovolnickými programy, jako je pomoc při odstraňování následků katastrof či válečných událostí, například ADRA, Charita, Člověk v tísni při ČT, VOLONTÉ, spolupracující s UNV, INEX, Český červený kříž a další.

2.2.8 Dobrovolnictví při mimořádných událostech

Havárie, požáry, povodně, hurikány, vyprošťování, všude tam, kde lidé trpí, potřebují pomoc dobrovolníků a odborných profesionálů. V současné době máme dvě základní roviny mimořádných událostí. Jednak místní události a pak události přesahující jedno místo, zejména záplavy. V těchto situacích je dobrovolnická pomoc nenahraditelná a nezbytná.

Koláček a Diatková (2014) zdůrazňují, že čeští dobrovolníci se objevovali mezi prvními dobrovolníky nejen v průběhu konfliktu, ale i v období rekonstrukce válkou a živelnými katastrofami zničených oblastí. Dobrovolníci nabízejí svou pomoc při odstraňování škod, například při záplavách. Četnost těchto událostí se neustále zvyšuje. Zkušenosti ovšem ukázaly, že pouhé nadšení a dobrá vůle nestačí, velmi důležitá je také profesionalita všech záchranných akcí. (Koláček, Diatková, 2014.)

Podle Šimkové (2011) je úkolem organizací zajišťovat koordinaci a spolupráci dobrovolníků tak, aby poskytovaná pomoc byla co nejúčinnější. Předcházet či zmírňovat utrpení, chránit zdraví a život, podporovat vzájemné porozumění a přátelství mezi národy bez rozdílů národnostních, rasových a náboženských je posláním Českého červeného kříže, který poskytuje sociální, záchranné, zdravotnické a humanitární služby.

2.2.9 Dobrovolnictví v církevních a náboženských společnostech

Jednou z oblastí dobrovolnické činnosti, jak uvádí Šimková (2011), je dobrovolná služba, která je různorodá a často se překrývá s činností, kterou organizují skupiny. Příkladem této činnosti je práce s mládeží, podpora maminek, péče o seniory, pečovatelská a ošetřovatelská

ská služba, humanitární pomoc, rozvojová pomoc s vysíláním dobrovolníků do zemí třetího světa. Věřící se zapojují do činností, které jsou organizované neziskovými organizacemi. Církevní a náboženské společnosti jsou společnostmi lidí, kteří se na základě přesvědčení rozhodli jít společně životem. (Šimková, 2011, s. 105.)

Na základě dobrovolnosti organizují různé církve a náboženské společnosti činnost, která zasahuje do všech oblastí společenského života. Mnozí věřící se zapojují do činnosti organizované v různých skupinách ve společnosti. Počáteční motivací je impulz, který má význam pro duchovní rozvoj jedince nebo postup na duchovní cestě a jedná se o duchovní úmysl, který vede k dobrovolnické službě. Dobrovolnictví v církvích i náboženských společnostech je považováno za kořen duchovního uskupení. (Dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech, 2014.)

Frič a Pospíšilová provedli výzkum, který se uskutečnil v roce 2009, a jeho výsledky byly získány reprezentativním kvantitativním výzkumem na vzorku 3 811 občanů České republiky starších 14 let. Dobrovolnictví v oblasti zdravotnictví, sociálních služeb, kultury a víry je z genderového hlediska záležitostí spíše žen, podíl zastoupení ženského pohlaví se pohybuje okolo 75 %. V oblasti sportu a dobrovolnictví s dětmi a mládeží mají naopak převahu muži, silněji v oblasti sportu, kde tvoří 70 % zapojených dobrovolníků. U dobrovolnictví s dětmi a mládeží je zastoupena věková kategorie od 15 do 34 let. V oblasti ekologie opět převažují ženy nad muži, žen se angažuje 57 %, mužů 43 %. Silnější převahu mají muži v dobrovolnictví ve sborech dobrovolných hasičů, kde tvoří 86 % z celkového počtu a jejich věk se pohybuje od 35 do 54 let.

Mladé lidi častěji lákají projekty, které jsou zaměřeny na pomoc při ochraně životního prostředí, další mládeží vyhledávanou oblastí je péče o zachování kulturního dědictví. Mnoho mladých lidí se také realizuje v oblasti pomoci. Vede je k tomu zejména zájem o kulturu a zvyky a také snaha o nalezení společné cesty. Pomoc imigrantům a příslušníkům národnostních menšin je další oblastí, kde mladí lidé poskytují svou pomoc. Projekty dobrovolnické služby v zahraničí jsou častěji vyhledávány mladými lidmi. Další oblastí činnosti nestátních neziskových organizací, která se rozvíjí, je oblast dobrovolnictví v nemocnicích a v ústavech sociálních služeb. (Program EU mládež v akci, © 2013–2015.)

2.2.10 Komunitní dobrovolnictví

Veškeré dobrovolnické činnosti, které jsme doposud zmínili, se mohou uplatnit také jako součást komunitního dobrovolnictví. Komunitní dobrovolnictví je tvořivý a přirozený prostředek, jehož cílem je zvýšení kvality života lidí prostřednictvím občanské a veřejné úrovně a podpory. Výrazně se podílí na rozvoji měst a obcí. Velký význam komunitního dobrovolnictví spočívá také v obnovení důvěry a vazeb mezi lidmi.

Nově vznikají různé mateřské kluby, které jsou poměrně novým fenoménem na našem území. Šimková (2011) zde poukazuje na význam těchto vznikajících klubů, které napomáhají snižování sociální izolace, do níž se ženy odchodem ze zaměstnání dostávají. Zahrnují aktivity pro děti i maminky. Jedná se nejčastěji o psychomotorická cvičení, hraní, debaty či rozvíjení sociálních dovedností. Účastnice-maminky se společně zapojují do diskuzí na mnohdy problematická témata týkající se výchovy dětí a rodinných záležitostí.

Frič a Vávra (2010) zdůrazňují, že současné dobrovolnictví, a tedy i dobrovolnictví komunitní, se potýká s mnoha potížemi. Komunita je přirozený a tvořivý prostředek k vytváření funkční občanské společnosti. Cílem je zvýšit kvalitu života občanů prostřednictvím partnerství občanské, veřejné a komerční sféry. Patří mezi ně uznání dobrovolnického statutu jedince, dále společenské ocenění či relativní malá síla komunitního sektoru v České republice. U komunitního dobrovolnictví jsou tři hlavní proudy, které se v tomto typu objevují. Prvním trendem je vývoj od nadšených dobrovolníků přes poměrně poloprofesionální dobrovolníky, kteří jsou schopni finančně a organizačně zajistit tuto činnost. Druhým trendem je přímé propojování dobrovolnických spolků a sdružení s veřejným a státním aparátem. Třetím proudem je komunální dobrovolnictví, které přímo pramení z iniciativy samotné úřední sféry. (Komunitní dobrovolnictví, 2014.)

2.3 Význam dobrovolnictví

„Dobrovolnická činnost vnáší do moderní společnosti sociální rozměr, na kterém je její fungování životně závislé. Bez stabilního sociálního prostředí i ta nejvyspělejší společnost nemůže fungovat.“ (Klégrová, Šormová, 2006, s. 15.)

Dobrovolnictví rozvíjí mezilidské vztahy a vytváří mezi lidmi solidaritu. Nicméně podporuje také ekonomický růst celé společnosti. Dobrovolnictví často může napomáhat socializaci lidské společnosti. (Klégrová, Šormová, 2006, s. 15.)

Podle Friče a Pospíšilové (2010) provází dobrovolnická činnost lidskou společnost už tisíc let. V současné době je charakteristické, že význam dobrovolnictví stoupá. Mnozí politici i odborníci jsou přesvědčeni o tom, že dobrovolnictví má přispívat k dalšímu zdokonalování současného modelu sociálního státu. Změny a inovační trendy jsou v oblasti dobrovolnictví zaznamenávány již delší dobu.

Autorky Šormová a Klégrová ve své publikaci zdůrazňují význam dobrovolnictví ve třech rovinách. **Význam pro dobrovolníka, význam pro organizaci**, ve které dobrovolník pomáhá, a **význam pro společnost**. Pro dobrovolníka má dobrovolnická činnost velký význam. Dobrovolník posiluje své sebevědomí a uplatňuje své schopnosti a dovednosti. Dobrovolnictví má také důležitý význam pro udržení sociálních dovedností spojených s prací. Význam pro dobrovolníky vidí Hladká (2008) v tom, že lidé díky dobrovolnictví mění svůj pohled na svět. Jedná se o skupiny sociálně slabých jedinců, kteří se zapojují do dobrovolnických programů, a tím se zařazují do společenského dění. Další skupinou jsou nezaměstnaní, kteří získávají zkušenosti potřebné pro výkon budoucí práce, a důchodci, kteří nabízejí svoje zkušenosti dobrovolníkům a na oplátku nalézají smysl života. Prvotním a důležitým aspektem pro všechny dobrovolníky je pocit užitečnosti. Odborník Ochman (1997) vidí význam dobrovolnictví v oboustranném přínosu – dobrovolníkům přináší nové zkušenosti a zážitky a pro organizaci je důležitým zdrojem pomoci a podpory. Dobrovolníci v rámci organizace mohou vykonávat nejrůznější činnosti a přinášejí nové myšlenky a nový rozměr. Často se dobrovolníci mohou v organizacích věnovat činnostem, které zaměstnanci v běžném provozu nezvládají. (Tošner, Sozanská, 2006.) Ve zdravotnických a sociálních zařízeních mohou být např. prostředkem ke zvyšování kvality poskytované péče tím, že pacientům nabízejí různé služby nad rámec zdravotní a sociální péče.

Dle Hladké (2008) mohou být dobrovolníci zdrojem optimismu, nadšení a nadějí v další činnosti. V organizacích, ve kterých působí psychicky náročné prostředí (např. humanitární, zdravotní a sociální atd.), má příchod dobrovolníka vliv na psychickou atmosféru.

Ačkoliv dobrovolnictví netvoří peníze, zvyšuje hodnotu organizace. Tento fakt uvádí ve své publikaci Novotný (2002) a zároveň konstatuje, že dobrovolníci svou činností výrazně snižují náklady na provoz organizace. Dobrovolná práce pro neziskovou organizaci se považuje za nepeněžní příjem.

Význam dobrovolnictví pro společnost je také v tom, že podporuje občanské aktivity a snaží se o zapojení občanů do tvorby vlastního životního prostoru. Dnešním moderním trendem je rozvoj dobrovolnictví, protože vnáší do našich životů sociální rozměr.

Význam dobrovolnictví pro společnost spatřují Klégrová, Šormová (2006) v zapojení občanů do tvorby vlastního životního prostoru a v podpoře občanské aktivity. Do dobrovolnictví jsou vkládány naděje, že uleví přetíženému státu. Odborníci Frič a Pospíšilová (2010) předpokládají, že zapojování dobrovolníků do řešení sociálních problémů se zvyšuje a časem bude ještě vyšší. Roste výskyt veřejných služeb zabezpečovaných dobrovolnickými organizacemi. Narůstá důležitost dobrovolnictví jako prostoru pro sociální integraci. Vývoj dobrovolnictví se stává modernizačním trendem současné doby.

Frič et al. (2001) apeluje na společenský aspekt dobrovolnictví jako činnosti, která utváří prostředí pro začlenění nižších sociálních skupin obyvatelstva. Je to prostor, kde dochází k posilování vztahů mezi občany, rozvíjejí se menší společenství a komunity.

Odborníci apelují, že přínosy dobrovolnické práce by měly být důsledně sledovány a objektivně vykazovány. Pospíšilová (2010) uvádí, že pro některé odborníky je posuzování přínosů a celkového významu dobrovolnické činnosti nejdůležitější.

Specifickou skupinou osob, která se věnuje dobrovolnictví, jsou nezaměstnaní. Bergerová, Červenková (2005) vidí pozitivní význam dobrovolnictví právě pro nezaměstnané. Dobrovolnictví se stává nástrojem prevence sociálního vyloučení lidí, kteří se z různých důvodů ocitají na okraji společnosti. Tošner a Sozanská (2006) spatřují význam dobrovolnické práce nezaměstnaných v příležitosti udržení sociálních a pracovních návyků a získání dovedností, vědomostí a zkušeností a ve zvyšujících se šancích na získání nového zaměstnání.

V návaznosti na výše uvedený text uvádíme výsledky výzkumu, který je dostupný v knize Vzorce a hodnoty v české společnosti na začátku 21. století. Dobrovolnictví se v roce 2009 věnovalo 30 % občanů. Tento výzkum se opakoval po deseti letech, ale je považován za první výzkum v České republice s reprezentativními daty. Autoři přiznávají, že rozdíl je způsoben vhodnějšími formulacemi otázek. Z výzkumu vyplývá, že formálnímu dobrovolnictví se věnují všechny věkové skupiny přiměřeně stejně. Dlouhodobě a pravidelně vykonává dobrovolnickou činnost až polovina dobrovolníků. Mládež ve věku 15–24 let se realizuje v oblasti sportu, ochrany přírody a činnosti mládeže. (Frič, Pospíšilová et al., 2010, s. 77.)

2.4 Negativní postoje k dobrovolnictví

V podkapitole výše jsme se zabývali významem dobrovolnictví, ale na druhou stranu se musíme zmínit i o negativních postojích k dobrovolnictví, které s tím samozřejmě souvisí. Nedostatek informací a přítomnost předsudků zakořeněných v minulosti jsou příčinou nedůvěry a neochoty podílet se na dobrovolnických aktivitách.

V povědomí lidí nemá dnešní dobrovolnictví zcela jasné obrysy, většina lidí se domnívá, že je jakousi náhražkou za selhávající státní aparát. (Payton, Moody, 2008, cit. podle Friče a Pospíšilové et al., 2010, s. 187.) Dobrovolnictví je tedy jedním z řešení, které nabízí státní systém. Hodnota dobrovolnictví je v představě vhodného, případně levného a flexibilního doplňku pomáhajícího při řešení sociálních problémů, a tím se stává také nejvhodnější alternativou pro jejich řešení. Na rozdíl od zahraničí dobrovolnictví v České republice na společenské prestiži člověku nepřidává. (Šormová, 2006, s. 14.) Z tohoto důvodu je třeba více diskutovat o této činnosti, propagovat ji a dávat o ní vědět prostřednictvím nových spojitostí.

Tošner a Sozanská (2002) konstatují, že základní překážku rozvoje dobrovolnictví představovala pasivita při vyhledávání a získávání dobrovolníků, obavy ze zneužití klienta dobrovolníkem, nezájem o dobrovolníky, nedůvěra v čestné motivy dobrovolníka, nedostatek informací o dobrovolnictví a názor, že u nás nemáme zájemce o dobrovolnickou činnost. S negativními postoji k dobrovolnictví, s nedůvěrou a neochotou pracovat s dobrovolníky se můžeme setkat i v některých organizacích. Podpora a propagace dobrovolnické činnosti

spočívá ve spolupráci dobrovolnické komunity s médii, což může vést k významné změně negativních postojů veřejnosti i neziskových organizací.

Frič a Vávra (2012) uvádějí, že zejména nízká hodnota dobrovolnictví v očích značné části veřejnosti je pozůstatkem éry socialismu. Dobrovolnictví po více než dvaceti letech od pádu totalitního režimu hledá své místo v české společnosti. Ideologické bariéry jsou stále aktuální, ovšem v menším rozsahu než za socialismu. (Frič, Vávra, 2012, s. 198.)

Lidé vidí význam dobrovolnictví, ale nevidí odezvu na straně činitelů, rovněž jim schází uznání dobrovolnictví v očích jejich společenského okolí. Dle Friče a dalších odborníků nejde jen o postoj občanů k dobrovolnictví jen z pohledu ideologické perspektivy. (Frič, 2001, s. 65.)

Frič in Tošner (1999) řadí mezi překážky v oblasti dobrovolnictví finanční problémy a postoj státních orgánů vůči neziskovým organizacím. Dále se Frič a Pospíšilová (2010) zabývali osobními překážkami, které brání potenciálnímu dobrovolníkovi vykonávat dobrovolnickou činnost. Rozdělili je na tři skupiny – první faktor tvoří zaneprázdnění, tady hraje roli nedostatek času kvůli vykonávání jiných aktivit. Druhým faktorem je vlastní nezájem o dobrovolnickou činnost, zde hraje důležitou roli postoj, že o dobrovolníka nikdo nestojí. Třetím faktorem je to, že případný dobrovolník neví, kde začít a na koho by se mohl obrátit.

3 DOBROVOLNICTVÍ STŘEDOŠKOLSKÉ MLÁDEŽE

Známí autoři Tošner a Sozanská (2006) konstatují, že studenti středních a vysokých škol tvoří v České republice převážnou část dobrovolníků. Dobrovolnická centra realizují projekty, které vedou k oslovení širšího počtu mladých lidí. Tyto projekty seznamují studenty s myšlenkou dobrovolnictví a dárcovství. Autoři uvádějí projekt „Rozvoj občanských ctností – dárcovství a dobrovolnictví dětí a mládeže“, což je projekt, který má přiblížit mladým lidem možnosti, jak se zapojit do dobrovolnických a dárcovských aktivit. Student, který se rozhodne stát se dobrovolníkem, vyplní dotazník, je zařazen do databáze a je mu nabídnuta dobrovolná činnost. Některé programy požadují u dobrovolníků zletilost, z toho důvodu je nabídka částečně omezena.

Ze studie, kterou provedli Music a Wilson (2008) vyplývá, že mezi 18. a 33. rokem věku stoupá čas strávený dobrovolnickou činností. Poté následuje pokles, který trvá přibližně do 44. roku života jedince a následně v seniorském věku, asi od 65 let, dobrovolnická činnost opět nabývá na významu a počet dobrovolníků v tomto věku opět narůstá. (Music, Wilson, 2008, s. 123.)

Autor Novotný (2003) v knize Dobrovolnictví středoškoláků vytvořil manuál, ve kterém zdůrazňuje velký význam osvěty právě ve školách. Věnuje pozornost spolupráci školy s nestátními neziskovými organizacemi. Důraz klade na oslovení studentů ve škole a považuje tento způsob za jeden z nejlepších počínů získání potenciálních zájemců o dobrovolnickou činnost.

Celkově dobrovolnictví nabízí smysluplné trávení volného času. Dobrovolnictví je přínosné pro mladé lidi v mnoha ohledech. Hladká (2008) dělí přínosy pro jedince na ty, které se váží k profesnímu zaměření dobrovolníka, a na ty, které se vztahují k jeho osobnímu a sociálnímu postoji. Mezi přínosy první skupiny patří získání nových kontaktů, zkušeností, které využije jedinec ve studiu, zaměstnání, dále k rozvíjení kreativity a k řešení nekonvenčních problémů.

Krutina (2004) ve své publikaci uvádí, že mladý člověk ve věku 16–19 let hledá sám sebe a objevuje své schopnosti a dovednosti. Jedinec je okolím brán jako dospělý. Dobrovolnictví je spjato s vlastní zodpovědností a důvěrou okolí, že to jedinec zvládne. V tomto ohledu

je důležitý prostor, ve kterém mladý člověk získává zkušenosti a zdravou sebedůvěru. Pro mnoho mladých lidí je pocit důležitosti nepostradatelný.

Sebedůvěra, odpovědnost a hodnotový žebříček společně s pocitem důležitosti sehrává v tomto období velký význam.

3.1 Individuální činnost

Nejrozšířenější formou dobrovolnické činnosti je individuální dobrovolnictví. Dobrovolník si v tomto případě najde sám místo v organizaci, která ho upoutá, a začne tam působit jako dobrovolník. Organizace má jasně vypracovaný systém zaškolení nebo výcviku a člověka, který se novým dobrovolníkům dostatečně věnuje. Dobrovolník, který je mladší 18 let se může setkat s určitým omezením. Jsou organizace, které požadují zletilost při práci s dětmi, seniory atd. Při první schůzce pracovník organizace nabídne vhodnou činnost. Podle charakteru činnosti je nutná příprava dobrovolníka, která spočívá v určité přípravě a seznámení se s činností. Přípravu dobrovolníka rozlišujeme podle charakteru činnosti na jednorázové proškolení, které trvá pouze pár minut, ovšem existují i činnosti vyžadující dlouhodobější výcvik.

Pro příklad uvádíme, jak se může dobrovolník zapojit:

- jednorázově – administrativní práce (opsat, zalepit), pomoc při organizaci akcí,
- dlouhodobě – administrativní práce, práce s klienty, fundraising (získávání prostředků na činnost organizace).

Zahájení dobrovolnické činnosti je spojeno se spoustou administrativních úkonů. Smlouva, kterou dobrovolník podepisuje, obsahuje základní vymezení dobrovolnické činnosti, práva, povinnosti na straně dobrovolníka i organizace. (Plodková, 2003, s. 9.)

3.2 Miniprojekty

Jde o projekty realizované skupinou středoškoláků, které vyžadují určitý stupeň kooperace, schopnost logického uvažování a strategického plánování. Miniprojekt studenti vymyslí a je jimi individuálně realizován, mnohdy za supervize dospělého koordinátora, dozíracího

na vznik a celkový průběh miniprojektů. Celková realizace miniprojektů je zcela v režii středoškoláků. Na konečném zhodnocení celého projektu, kdy je posuzován úspěch či neúspěch, se podílí ideálně i člověk z cílové skupiny. V rámci miniprojektů mohou studenti realizovat různé odpolední hry pro děti, koncerty pro imobilní pacienty v nemocnicích, před vánočními svátky péct cukroví, pořádat návštěvy divadel, koncertů a filmů. Dále v rámci těchto projektů se může zorganizovat místní úklid parku nebo dětského hřiště apod. (Plodková, 2003, s. 11.)

Aby se mohl realizovat miniprojekt, je zapotřebí zajistit dobrou propagaci. Ta by měla být samozřejmě co nejúčinnější, nejehospodárnější a nejefektivnější. V případě studentů středních škol by měl zástupce budoucího miniprojektu udělat právě těmto studentům přednášku nebo prezentaci. Miniprojekt by měl být propagován prostřednictvím zpravodajů a místních novin. Miniprojekt může být jednorázový, např. vánoční besídka pro rodiče, pro mladší vrstevníky, seniory, anebo průběžný, jako jsou divadelní představení. Třetí formou jsou skupinové akce, kde studenti pomáhají například opravovat objekty veřejného prostanství. (Niková, 2013.)

Mezinárodní miniprojekt v knihovně je projekt, kterého se zúčastnila jedna ostravská základní škola. Miniprojekt byl realizován 23. dubna 2014 a zúčastnili se ho žáci 2. A ZŠ Klegova z Ostravy-Hrabůvky. Cílem projektu bylo oživit vyhasínající jazykové dědictví. Součástí projektu bylo zapojení knihoven v Ostravě a v Žilině. Na úvod paní knihovnice seznámila děti s oblastí okolo města Žiliny a s Jánošíkovým příběhem. Následovala soutěž, v níž se k danému obrázku mělo přiřadit slovenské slovo. Paní knihovnice vyvolávala postupně všechny žáky. Jak uvádí Foltysová a Olšovská (2014), žáci 2. A uvedené ZŠ byli první žáci na Ostravsku, kteří se tohoto miniprojektu zúčastnili. Doporučují účast všech škol na stejných nebo podobných projektech. (Foltysová, Olšovská, 2014.)

3.3 Rychlá rota

Tento projekt by byl realizován v naléhavých aktuálních situacích. Jde o skupiny studentů ochotných v případě potřeby pomoci s téměř jakoukoliv prací. Poskytují široké spektrum dobrovolných činností, jakými jsou nejen hlídání dětí, ale i výpomoc při realizaci kulturních akcí anebo pouhé nadepisování velkého množství obálek. Každá skupina má svého koordinátora, jenž akce organizuje. V současnosti jsou některé skupiny Rychlé roty již

řízeny jedním z jejích členů. Toho organizace kontaktují a je to právě on, kdo po skončení celé akce pouze podá zprávu koordinátorovi. Rychlá rota zpravidla vzniká ve chvíli, kdy jsou studenti již seznámeni s principy dobrovolnictví, jsou motivováni a chtějí být nápomocni. (Plodková, 2003, s. 12.)

3.4 Evropská dobrovolná služba

Tošner a Sozanská (2006) upozorňují, že se vstupem České republiky do programu Evropské unie Mládež se otvírají nové příležitosti pro mladé lidi ve věku 18–25 let. Müllerová (2011) hovoří o tom, že součástí vzdělávacího programu Evropské unie je Evropská dobrovolná služba EDS, která umožňuje přijímat dobrovolníky ze zahraničí na dobu od 2 do 12 měsíců.

Mnoho let běží vzájemné výměny dobrovolníků a mají velkou tradici. U nás existuje několik organizací vysílajících i přijímajících. Dle Müllerové (2011) se jedná o dobrovolníky od 18 do 30 let, kteří mají možnost získat příspěvek na cestu, stravné, ubytování, jazykový kurz, potřebná očkování a další potřeby. Podle Tošnera a Sozanské (2006) není tento program v České republice tak rozšířen jako v zemích Evropské unie. Zkušenosti ukazují na rozdíly mezi dobrovolníky vyjíždějícími z České republiky a těmi, kteří přijíždějí k nám. Pro mladé lidi je možnost dobrovolné služby v zahraničí stále atraktivní nabídkou. Evropská dobrovolná služba dobrovolníkovi přináší novou životní zkušenost, sebevědomí, jazykové znalosti, novou životní i profesionální orientaci. Vysílající i přijímající organizaci přináší nové kontakty, nové možnosti spolupráce, rozšíření spektra a kvality vlastní činnosti, interkulturní přínos. Místním komunitám přináší prospěšnou práci vykonanou mimo rámec běžných aktivit.

Müllerová (2011) nás ve své publikaci seznamuje s možností mít zahraničního dobrovolníka v rámci EDS. Divadelní studio Farma využila této spolupráce. Zahraniční dobrovolník se podílel na řízení projektů, public relations, financování, fundraisingu. Vysílání a hoštění dobrovolníků se věnují organizace po celé České republice, například INEX-SDA, Tandem. (Müllerová, 2011, s. 32–33.)

Autor Tutr přehledně jmenuje zahraniční projekty pro studenty, kteří mají zájem a jsou motivováni poskytovat dobrovolnickou činnost. Projekty jsou realizovány v oblasti sociální, kulturní, ekologické, předmětem může být také péče o děti a mládež. Všechny náklady

jsou hrazeny z grantů Evropské unie. Nevýhodou je poměrně dlouhá doba, po kterou trvá vyřízení všech formalit, a také to, že do té doby nemá dobrovolník jistotu, zda se jeho projekt uskuteční. Každý dobrovolník potřebuje také vysílající organizaci v zemi, odkud vyjíždí. Vysílající organizací se může stát každá nezisková organizace, popřípadě může dobrovolník využít služeb některé z již existujících organizací, které se na tuto činnost specializují. Přihlášku do programu podává právě vysílající organizace k uzávěrkovým kolům, po kterých trvá ještě tři měsíce, než začne schvalování přihlášek. Teprve po tomto schválení může projekt začít a je v režii vysílající organizace. Hostitelská organizace zajišťuje školení po příjezdu, jazykovou přípravu, ubytování, stravu a kapesné. Dobrovolník kontaktuje hostitelský projekt vyjádřením zájmu a posléze se účastní školení a projektu. (Tutr, 2003, s. 13.)

Zpravidla se Evropská dobrovolná služba vykonává ve všech zemích Evropské unie a na Islandu, v Lichtenštejnsku, v Norsku, v Turecku, na Ukrajině, v Rusku, na Kavkaze a v některých zemích bývalé Jugoslávie, jakož i ve středomořských zemích. (Hodáč et al., 2009, s. 29–33.)

3.5 Workcamps

Workcamps jsou realizovány mimo spektrum pokrytí Evropské dobrovolné služby. Jde o dlouhodobé či krátkodobé akce dobrovolníků v mnoha zemích světa fungujících na základě partnerství neziskových organizací. Zpravidla je třeba stát se členem vysílající organizace, která je partnerem hostitelské strany. Nejaktivněji se v České republice na projektech workcampů podílí organizace INEX-SDA. Tato organizace má rovněž nejširší nabídku hostitelských projektů v zahraničí. Organizace workcampů bývá pružnější než v Evropské dobrovolné službě. Výhodou je rovněž širší spektrum nabídky dobrovolných činností a neomezená věková hranice. Dobrovolník si zpravidla hradí část cestovného a organizační nebo členský poplatek. Je zde řada možností i pro dobrovolníky mladší 18 let. (Tutr, 2003, s. 13.)

Dobrovolnické projekty krátkodobého charakteru, které trvají 2–3 týdny, jsou realizovány zejména v oblasti kultury. Jak uvádí Müllerová (2011), jednalo se nejčastěji o renovace a ochrany hradů a zámků, ale také výpomoc s organizací různých jednorázových kulturních akcí a festivalů. Příkladem může být dobrovolnická pomoc při pořádání Festivalu

židovské kultury v Holešově či úpravy a čištění přírodních rezervací, zahrad a parků. Během projektu je dobrovolníkům hrazeno ubytování a stravování. Přínosem pro organizaci je odvedená práce a jedinečná zkušenost s kulturně pestrou mezinárodní skupinou. Organizace, které se touto činností zabývají, jsou INEX-SDA, YMCA či DUHA. (Müllerová, 2011, s. 32–33.)

3.6 Spolupráce školy a nestátních neziskových organizací

Z případné spolupráce školy a nestátních neziskových organizací plyne několik výhod, které přehledně uvádí Novotný. Výhody plynou oběma zúčastněným stranám. Rozhodne-li se nestátní nezisková organizace pro tuto spolupráci, nejvíce dobrovolníků na jednom místě se sejde právě ve škole a učitelé mohou být nápomocni, neboť své žáky znají nejlépe. Pro školu je výhodou, že nestátní nezisková organizace a její pracovníci mají zkušenosti z neziskového sektoru a s dobrovolníky. Výhodou je i to, že nestátní nezisková organizace má možnost získat pro dobrovolnické projekty finance pomocí grantu. Z těchto prostředků jsou plně hrazeny pobyty dobrovolníků na víkendovém výcviku, materiál a prostředky pro miniprojekty studentů, dále pak literatura, odměna pro koordinátora dobrovolníka a mnohé další položky. Spolupráce nestátní neziskové organizace přinese studentům praktické zkušenosti, které vhodně doplní teoretické vzdělání ze školy. Podívejme se, jakou spolupráci nabízí nestátní nezisková organizace školám. Formou úvodního motivačního setkání si představí projekt a ideje dobrovolnictví. Zorganizují víkendový výcvik budoucích dobrovolníků, který se zaměřuje na motivaci, zájmy a přání studentů. Všechny tyto aktivity jsou spojené s prvotní přípravou miniprojektů. Nestátní nezisková organizace provede úvodní zaškolení pedagogů a průběžně vede supervize studentů a pedagogů. Zajišťuje prostředky pro realizaci miniprojektů pro studenty.

Nestátní neziskové organizace požadují po škole umožnění úvodní dvouhodinové prezentace pro studenty ve škole a minimálně jednoho pedagoga, který se bude studentům a projektům věnovat. Do budoucna se ukazuje jako nejvýhodnější spolupráce školy a jejího pedagoga s nestátní neziskovou organizací, která je do projektu zainteresovaná, vede jej a shání pro něj finance. (Novotný, 2003, s. 19.)

3.6.1 Dobrovolnictví v rámci výuky

V současné době se do škol dostává projekt „Máme na to“. Jde o projekt, který má minimálně 8 a maximálně 24 hodin. Hodinovou dotaci lze plně přizpůsobit potřebám školy. Projekt obsahuje vysvětlení rozdílů státní a nestátní neziskové organizace, popisuje základní typy neziskových organizací, sociální služby a jejich konkrétní případy a způsob založení občanského sdružení. Důležitým aspektem celého projektu je motivace studentů k dobrovolnictví. Na vzdělávací část navazuje část Dobrovolnický klub. Studentům je nabízena možnost zapojit se jako dobrovolník ve vybrané organizaci, pomoc při zprostředkování dobrovolnického místa a při prvním kontaktu. V každém případě se odlišuje výuka a dobrovolnictví. Povinně se dá zařadit do výuky vzdělávání o neziskovém sektoru. (Zborníková, 2003, s. 24.)

3.7 Motivace studentů

Zkušenost je taková, že mladí lidé se pro dobrovolnictví rychle nadchnou, ale taky je stejně rychle nadšení opouští, proto se budeme věnovat motivaci.

Vzhledem k tomu, že se tato práce vztahuje k tématu, jaký vztah mají mladí lidé k dobrovolnictví, budeme se v této části zabývat přístupy k motivaci dle Dekkera a Halmana a dále motivací vnitřní a vnější dle Nakonečného a dalších autorů.

Dobrovolníci nepracují jen tak, ale mají k tomu své důvody, jsou motivováni. Ochota podílet se na dobrovolnických aktivitách je formována hodnotami, které těmto činnostem připisují. Jako každá lidská činnost podléhá i dobrovolnictví různým typům motivace. Podle Dekkera a Halmana (2003) existují **dva základní přístupy**, z nichž každý má své charakteristické disciplinární ukotvení. První přístup přišel s konceptem „**prosociální osobnosti**“. Ta se od jiných liší souborem hodnot a potřeb, které ji k dobrovolnické činnosti motivují. Dle Friče a Pospíšilové (2010) tento přístup definuje člověka jako jedince s vrozenou empatií, díky níž má altruistickou motivaci. Altruistickou motivaci k dobrovolnictví charakterizuje láska k bližnímu a citové pohnutky nad osudem méně šťastných lidí. Druhý přístup dle Dekkera a Halmana (2003) je **sociologický** a ten vychází z předpokladu, že motivace k dobrovolnické práci je podmíněna sociálně. Sociologický přístup na rozdíl od psychologického zdůrazňuje, že pro motivaci dobrovolníků není důležité hledat to, jací lidé jsou, ale

v jaké sociální situaci se nacházejí. (Dekker, Halman, 2003, cit. podle Friče, Pospíšilové et al., 2010, s. 105.)

Sociologové dle Friče a Pospíšilové (2010) se přiklánějí na stranu kritiků altruismu a obhajují sobecké motivy konání dobrovolníků. „*Dobrovolníci jsou ke své práci motivováni v první řadě kontextuálními faktory, jako jsou společenské odměny za úsilí dosáhnout ideálů dobrého člověka a občanských ctností, sankce za snahy vyhybat se dobrovolnické práci pro komunitu, postoje příbuzných, důležitých přátel a rolových modelů, dostupnost příležitostí dobrovolně pracovat, náboženská povinnost apod.*“ (Frič, Pospíšilová et al., 2010, s. 105.)

Motivy dobrovolníků rozděluje Nakonečný (1998) na vnitřní a vnější. **Vnitřní motivy** vycházejí z potřeb, které člověk má. Jedná se o potřeby vrozené (primární), ale také o potřeby získané (sekundární). Dále dobrovolníka motivuje získání nových zkušeností a dovedností, navázání nových vztahů a podílení se na smysluplné práci. **Vnější motivy** podle Nakonečného jsou spojeny s odměnou, kterou člověk získává za určitý druh jednání. Dobrovolník je ovlivněn příkladem přátel nebo příbuzných, morálními normami okolí a neformálními pravidly chování. (Dlouhá, Ježková, Čaha, 2001, s. 4.)

Odborníci Frič a Pospíšilová et al. (2010) obhajují sobecké motivy k dobrovolnickým aktivitám. Dobrovolníci jsou ke své činnosti motivováni v první řadě kontextuálními faktory, jako jsou společenské odměny za úsilí, snaha dosáhnout ideálu dobrého člověka a občanských ctností. Motivovaní dobrovolníci berou svoje angažmá jako vlastní misi konání dobra. Autor Homola (1972) uvádí, že na chování člověka nepůsobí pouze motivy, ale i osobnostní charakteristiky jedince a vnější vlivy sociálního prostředí. (Homola, 1972, s. 75.)

Vitoušová (1998) vidí u nežádoucích motivací, například soucitu, že vedou k degradaci klienta. Touha obětovat se, služba pramenící z pocitu povinnosti, osobní neštěstí, se kterým si uchazeč neví rady, a proto chce ve službě hledat vlastní rovnováhu, osamělost, nedostatek sebeúcty, to vše jsou nežádoucí motivace. S tím je spojená touha potkat ještě ubožejší lidi a touha ovládat jiné apod. (Vitoušová, 1998, cit. podle Tošner, Sozanská, 2002.)

Motivy mají různou sílu a směr a vzájemně se mohou narušovat. Dochází ke konfliktu motivů, což je jakýsi druh frustrace. (Nakonečný, 1996, s. 54.) Pojem konflikt motivů se dá vyložit také jako situace, kdy se jedinec rozhoduje, zda bude poskytovat dobrovolnickou činnost.

Autoři Frič a Pospíšilová et al., (2010) provedli výzkum, ve kterém sledovali individuální motivaci dobrovolníků k dobrovolnické činnosti. Respondenti uváděli altruismus, solidaritu, zodpovědnost, reciprocitu, rovnost a sociální spravedlnost. Dalšími motivy, které uváděli, byl prožitek (zábava, příjemné strávení volného času) a nakonec svoboda (je tu možnost dělat věci podle sebe).

V následujících podkapitolách se budeme zabývat typologií dobrovolníků podle motivace dle Friče et al. (2010, s. 134). Pro konvenční motivaci jsou důležité normy a hodnoty, reciproční motivace klade důraz na získání užítku ve formě zkušeností a vztahů. Nerozvinutá motivace je založena na přesvědčení o smysluplnosti práce a o důvěryhodnosti organizace.

3.7.1 Konvenční motivace

Tato motivace k dobrovolnické činnosti je konvenčního charakteru, když se její nositel stane dobrovolníkem, protože jej k tomu vedou morální normy svého nejbližšího okolí nebo obecná neformální pravidla chování v dané společnosti. Dobrovolníci, u nichž domínuje konvenční motivace, mají ve svém rozhodování sklon preferovat své náboženské přesvědčení a imponují jim příklady dárcovských aktivit z jejich nejbližšího okolí, tedy příbuzných a přátel. Nejčastěji se konvenční motivací vyznačují lidé nad 60 let a věřící. (Hynek, 2005.) Podle Friče (2001) tento typ motivace je u 41 % českých dobrovolníků. Dobrovolníkem se stává člověk proto, že ho k tomu vede křesťanská morálka nebo dobročinné aktivity z okruhu známých a rodiny.

3.7.2 Reciproční motivace

Samotná terminologie této motivace naznačuje, že svého nositele vede k tomu, aby v dobrovolné práci hledal prvky, jež jsou užitečné i pro něj samotného. Takto orientovaní dobrovolníci chápou své dobrovolnictví jako organické spojení dobra pro jiné a vlastního prospěchu. Typický je pro ně zájem o získávání nových zkušeností a navazování nových vztahů. Snaží se uplatnit svoje schopnosti a udržovat se prostřednictvím dobrovolné práce v kondici. Tento vliv je patrný hlavně u mladých lidí do 30 let s jednoznačně ateistickým světonázorem. (Hynek, 2005.) Frič (2001) konstatuje, že s tímto typem motivace se při

rozhodování setkává 37 % českých dobrovolníků a je zaznamenán převážně u mladých lidí do třiceti let s ateistickým světonázorem.

3.7.3 Nerozvinutá motivace

Jedná se o motivaci omezující se na soubor prvků vytvářejících základní prostor pro rozhodování dobrovolníků. Jde o prvky, jako je důvěra v organizaci, pro kterou by měli pracovat, přesvědčení o smysluplnosti dobrovolné práce v konkrétním případě a pocit, že se prostřednictvím dobrovolnictví mohou podílet na šíření dobré myšlenky. Pro nositele jsou tyto tři motivační pilíře nerozvinuté motivace postačující na to, aby se rozhodli dobrovolně pracovat. Tato motivace se nejčastěji vyskytuje u vysokoškoláků a osob patřících do střední a starší generace, a to od 46 do 60 let. (Hynek, 2005.) Ve výzkumu se tento typ motivace projevuje u 23 % dobrovolníků. (Frič et al. 2001, s. 68.)

Nejnovější výzkum v oblasti motivace k dobrovolnictví nalezneme v publikaci Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století. Frič a Pospíšilová (2010) ve svém výzkumu použili čtrnáct výroků, které měli respondenti vyhodnotit na škále od jedné (velmi důležitý) do čtyř (vůbec nebyl důležitý). Výzkumníci dospěli k závěru, že pro formální dobrovolníky je nejdůležitějším motivem možnost dělat něco pro věc, která je pro ně samotné důležitá. Tento motiv hodnotilo 89 % respondentů jako velmi/dost důležitý. Druhým významným motivem bylo dělat dobrovolnickou práci, protože to člověka baví, tuto možnost označilo 85 % respondentů jako velmi/dost důležitou.

3.8 Získávání studentů

V souvislosti se spoluprací mezi nestátní neziskovou organizací a školou se dostáváme k tomu nejdůležitějšímu, a to k samotné spolupráci se studenty. Základním aktem je informovat studenty o dobrovolnictví. Budeme mluvit o čtyřech základních postupech. V prvním případě se jedná o informační letáčky, druhým jsou plakáty nebo nástěnky, třetím jsou internetové stránky a posledním způsobem je osobní návštěva koordinátora ve škole. Nejeefektivnějším způsobem je právě ten poslední, kdy koordinátor přímo přichází

do školy a osobně prezentuje informace o dobrovolnictví. Je důležité přinést na první prezentaci dostatek propagačních materiálů s kontakty.

Koordinátor dle Tošnera a Sozanské (2006) je důležitou postavou v oblasti managementu dobrovolnictví. Tento jedinec vede dobrovolníky a hodnotí jejich činnost. Sám vykonává dobrovolnickou činnost v organizacích a účastní se propagace dobrovolnické činnosti. Vyhledává vhodné činnosti pro dobrovolníky a jeho úkolem je vytvořit skupinu dobrovolníků. Koordinátor by měl pravidelně navštěvovat supervizora své činnosti, protože se často nachází v náročných životních situacích. Svou roli koordinátora by měl vykonávat na základě otevřených vztahů s dobrovolníky. Výběr, získávání a výcvik je stále se opakující proces. Pro nábor studentů je nutné respektovat školní (akademický) rok. Získávání dobrovolníků má probíhat průběžně a vše záleží na tvořivosti koordinátora. Tošner a Sozanská (2006) doporučují vždy kombinovat několik forem získávání dobrovolníků. Zejména tam, kde nebylo příliš slyšet o dobrovolnictví, je třeba věnovat více práce a úsilí.

Co by se mělo na takovéto prezentaci dít a co by tam mělo zaznít?

- Představení organizace a koordinátora,
- představení nabídky dobrovolnictví,
- využití her,
- rozpoutání debaty,
- představení konkrétní neziskové organizace,
- motivující prezentace živého dobrovolníka,
- krátké instruktážní video, ukázka filmu,
- prostor pro dotazy studentů,
- konkrétní nabídky.

Cílem náboru je získat co nejvíce dobrovolníků. Na tvořivosti koordinátora závisí získávání zájemců pro dobrovolnickou činnost. (Kolektiv autorů, 2001, s. 24.) Jeden z nejčastějších způsobů získávání dobrovolníků jsou letáky, místní tisk, plakáty, internet, rozhlasové a televizní vysílání. Tošner a Sozanská (2006) se shodují na tom, že studenti bývají otevření, dychtiví a touží po nových zkušenostech. Dále autoři uvádějí, že nejefektivnější bývá diskuse se studenty.

Zapojení známých osobností je také prostředkem k oslovení potenciálních dobrovolníků. Spisovatel, známá osobnost, zpěvák, herec je požádán, aby se jako dobrovolník zúčastnil

dobrovolnické akce, a tím přispěje ve velké míře k propagaci dobrovolnické činnosti i k osobnímu obohacení. Tošner a Sozanská (2006, s. 78) hovoří v této souvislosti o tzv. „pravidle trychtýře“: *„Když necíleně oslovíte stovky lidí, na vaši ukázkovou akci jich přijde padesát, výcviku se jich zúčastní patnáct a deset jich zůstane pro dobrovolnou činnost u vás. A budou motivovaní a dobří pomocníci.“*

I. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CHAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V teoretické části diplomové práce je základním tématem dobrovolnictví. Popsali jsme obecné náležitosti týkající se dobrovolníka, dobrovolnictví, středoškolské mládeže, legislativního ukotvení a také oblasti související s dobrovolnickou činností. Poslední kapitola se zabývala nedílnou součástí této činnosti, a to různými speciálními projekty, které jsou zaměřené právě na studenty a motivaci studentů.

Obecně popisujeme cíl, k němuž bychom rádi výzkumem dospěli, formulujeme hypotézy, které v závěru potvrdíme, nebo vyvrátíme. V navazující praktické části metodou kvantitativního výzkumu za pomoci dotazníkového šetření zjišťujeme, jaký vztah mají středoškolské studenti technických oborů k dobrovolnictví. Šetření je prováděno na studentech 1.– 4. ročníku Střední průmyslové školy ve Zlíně.

4.1 Hlavní výzkumný cíl

Cílem výzkumu bylo zjistit vztah středoškolských studentů technických oborů k dobrovolnictví. Na základě hlavního cíle jsme definovali dílčí výzkumné cíle.

Dílčí výzkumné cíle:

1. Zjistit, kolik středoškolských studentů technických oborů je zapojeno do dobrovolnictví. (V dotazníku zjišťováno otázkou č. 3.)
2. Zjistit, zda preferují výkon krátkodobé či dlouhodobé činnosti. (V dotazníku zjišťováno otázkou č. 4.)
3. Zjistit, co by vedlo studenty k tomu, aby se stali dobrovolníkem. (V dotazníku zjišťováno otázkou č. 7.)
4. Zjistit důvody, pro které se studenti technických oborů nezapojují do dobrovolnictví. (V dotazníku zjišťováno otázkou č. 6.)
5. Zjistit cílovou skupinu pomáhajících. (V dotazníku zjišťováno otázkou č. 8.)
6. Zjistit zájem o zavedení předmětu Dobrovolnictví do studijního plánu. (V dotazníku zjišťováno otázkou č. 11.)
7. Zjistit, jestli jsou studenti informováni o možnosti stát se dobrovolníkem. (V dotazníku zjišťováno otázkou č. 9.)

4.2 Výzkumný problém

Dle výzkumného cíle jsme si stanovili výzkumný problém. Problémem je **vztah středoškolských studentů technických oborů k dobrovolnictví**.

Hlavní výzkumná otázka vede k objasnění výzkumného problému a má zjistit, jaký je vztah středoškolských studentů technických oborů k dobrovolnictví. Hlavní výzkumnou otázku upřesňujeme pomocí dílčích výzkumných otázek, které korespondují s dílčími výzkumnými cíli.

Hlavní výzkumná otázka:

Jaký je vztah středoškolských studentů technických oborů k dobrovolnictví?

Dílčí výzkumné otázky:

VO1: Kolik středoškolských studentů technických oborů je zapojeno do dobrovolnictví?

VO2: Preferují studenti jednorázovou, krátkodobou či dlouhodobou činnost?

VO3: Co by vedlo k rozhodnutí studentů stát se dobrovolníkem?

VO4: Z jakých důvodů se studenti technických oborů nezapojují do dobrovolnictví?

VO5: Jaké cílové skupině pomáhají?

VO6: Mají studenti zájem o zavedení předmětu Dobrovolnictví do studijního plánu?

VO7: Mají studenti dostatek informací o možnosti stát se dobrovolníkem?

Stanovení hypotéz:

H1: Mezi studenty vykonávajícími dobrovolnickou činnost a věkem respondentů je statisticky významný rozdíl.

1H₀: Mezi studenty vykonávajícími dobrovolnickou činnost a věkem respondentů neexistuje statisticky významný rozdíl.

1H_A: Mezi studenty vykonávajícími dobrovolnickou činnost a věkem respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

H2: U četnosti studentů, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost dle frekvence trvání, je statisticky významný rozdíl.

2H₀: Četnosti studentů, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost dle frekvence trvání, jsou stejné.

2H_A: Četnosti studentů, kteří dobrovolnickou činnost vykonávají dle frekvence trvání, jsou rozdílné.

H3: U četnosti studentů, kteří preferují jednotlivé cílové skupiny, je statisticky významný rozdíl.

3H₀: Četnosti studentů, kteří preferují jednotlivé cílové skupiny, jsou stejné.

3H_A: Četnosti studentů, kteří preferují jednotlivé cílové skupiny, jsou rozdílné.

4.3 Forma a metoda empirického šetření

Zvolili jsme klasický – kvantitativně orientovaný výzkum. Klasické kvantitativně orientované pedagogické výzkumy vycházejí z pozitivismu. Kvalitativně orientované výzkumy vycházejí naproti tomu zejména z fenomenologie. Kvalitativně orientované výzkumy připouštějí více realit. (Chráska 2007, s. 32.) Na začátku je vysloven problém, který je přeložen do formulace hypotézy. Na základě výsledků ověřování hypotéz komentujeme závěry, ke kterým jsme dospěli, tudíž konstatujeme přijetí nebo odmítnutí hypotéz. K realizaci výzkumu jsme si vybrali techniku dotazníku, který slouží ke zjištění dat a informací o respondentovi. V našem případě dotazníkovým šetřením zkoumáme vztah středoškolské mládeže k dobrovolnictví. Výhodou dotazníkového šetření je anonymita respondentů, a tím i předpokládaná větší otevřenost jejich odpovědí. Předností dotazníku je snadnost jeho administrace a současně možnost oslovit velký počet respondentů. Díky tomu je možné nabyt informace, které bychom jinou technikou nezískali. Pedagogický slovník definuje dotazník jako významný diagnostický prostředek k shromažďování informací. Jeho podstatou je soubor otázek zkonstruovaných podle kritérií vědecké metodologie v písemné podobě. Objektivnost závisí na formulaci otázek, výběru respondentů a způsobu zadávání dat. (Průcha, Walterová, Mareš 1995, s. 54.) Za negativní stránku dotazníku je dle Pelikána (2007) považována skutečnost, že přesnost vymezených otázek a variant odpovědí striktně omezu-

je prostor pro odpověď. Při realizaci dotazníku je nutné dodržet několik zásad. Podle Svobody (2012) je při sestavování dotazníku velmi důležité dodržovat pravidla (vysvětlení účelu šetření, srozumitelnost, stručnost, jednoznačnost, vynechání sugestivních otázek a otázek začínajících slovem proč).

Stanovili jsme si, že dotazník nesmí být příliš dlouhý, nesmí zasahovat do intimity respondentů a otázky by měly mít logický sled. Položky jsou sestavovány tak, aby po jejich zpracování bylo možné zodpovědět dílčí výzkumné otázky a potvrdit či vyvrátit stanovené hypotézy. Dotazník má tištěnou formu v rozsahu tří stran formátu A4. Vzor dotazníku je součástí příloh. (Příloha P I diplomové práce.)

4.4 Výzkumný vzorek

Výzkum jsme prováděli na Střední průmyslové škole ve Zlíně po vzájemné domluvě s ředitelem Ing. Radomírem Nedbálkem. Ve výběrovém souboru byli zastoupeni studenti 1.–4. ročníku technických oborů. V rámci předvýzkumu byl dotazník vyplněn 10 studenty, kteří se měli vyjádřit k jednotlivým otázkám, struktuře dotazníku či jeho srozumitelnosti. Celkem bylo rozdáno 420 dotazníků a z tohoto počtu se nám vrátilo 413 dotazníků řádně vyplněných. Návratnost dotazníku je 98 %. Vyplňování se uskutečnilo v prosinci 2014. Před vyplňováním dotazníku byli studenti poučeni o záměru a způsobu vyplňování.

Sběr dat

- Empirický, kvantitativní výzkum.
- Dotazníkové šetření.
- Technika: dotazník, analýza dat.

4.5 Způsob zpracování

Při sestavování dotazníku bylo čerpáno z odborné literatury. Data získaná z dotazníkového šetření byla zpracována do souhrnné tabulky pomocí čárkovací metody. U této kategorie testů významnosti se ověřuje, zda se četnosti získané v pedagogické realitě odlišují od teo-

retických četností, jež odpovídají nulové hypotéze. Data byla uspořádána a sestavena do tabulek četností. Absolutní četnosti jsou doplněny o relativní četnosti, které jsou vyjádřeny v procentech, a jedná se o podíl absolutní četnosti k četnosti celkové. (Chráška 2007, s. 41.) Tabulky četností byly zpracovány pro všechny položky v dotazníku a na základě výsledků byly vytvořeny grafy. Předpokládáme použití testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku a testu dobré shody chí-kvadrát. U všech hypotéz jsme zvolili hladinu významnosti 0,05, což znamená 5% pravděpodobnost, že neoprávněně odmítneme nulovou hypotézu. Kontingenční tabulky jsou sestaveny z údajů souvisejících tabulek četností. Pro každou hodnotu kontingenční tabulky se vypočítá očekávaná četnost (O) násobkem příslušných marginálních hodnot, tento součin se vydělí celkovou četností (n).

$$\text{Vzorec: } O = \frac{\Sigma 1 * \Sigma 2}{n}.$$

Pro každou hodnotu kontingenční tabulky je dále vypočítána hodnota $\frac{(P-O)^2}{O}$.

Součet hodnot všech polí tabulky se rovná hodnotě testového kritéria χ^2 .

Pro posouzení vypočítané hodnoty χ^2 následně určujeme stupeň volnosti kontingenční tabulky: $f = (r - 1) * (s - 1)$, kde f je stupeň volnosti, r – počet řádků v tabulce, s – počet sloupců v tabulce. Pro stupeň volnosti a zvolenou hladinu významnosti 0,05 nalezneme ve statistických tabulkách kritickou hodnotu testového kritéria. Tato vypočítaná hodnota χ^2 je ukazatelem mezi skutečností a vyslovenou hypotézou.

K posouzení stupně rozdílu mezi jevy v kontingenční tabulce u hypotézy H1 použijeme koeficient kontingence (C), pomocí kterého budeme počítat stupeň závislosti mezi proměnnými. C je koeficient kontingence a nabývá hodnot 0 do plus 1, a čím vyšší je jeho hodnota, tím vyšší je stupeň závislosti. C je míra závislosti mezi jevy v kontingenční tabulce, n – celková četnost, χ^2 – hodnota testového kritéria chí-kvadrát pro kontingenční tabulku, r – počet řádků.

$$C = \sqrt{\frac{\chi^2}{n + \chi^2}} \quad C_{\max} = \sqrt{\frac{r-1}{r}} \quad C_{\text{norm}} = \frac{C}{C_{\max}}$$

Pro hypotézy H2 a H3 použijeme test dobré shody chí-kvadrát. U tohoto testu významnosti budeme ověřovat, zda četnosti, které byly získány měřením v pedagogické realitě, se odlišují od teoretických četností.

5 ANALÝZA VÝSLEDKŮ A JEJICH INTERPRETACE

Dříve, než se v rámci analýzy a interpretace dat výzkumu přistoupilo ke zjišťování výsledků našeho výzkumného problému, bylo nutné provést kategorizaci respondentů.

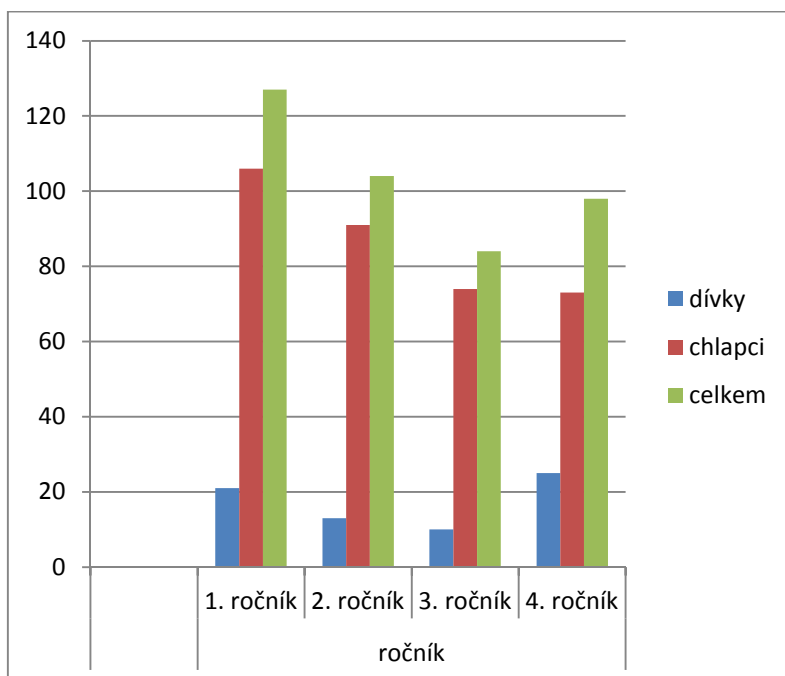
Celý výzkumný soubor, tj. studenti 1.–4. ročníku Střední průmyslové školy ve Zlíně, je rozdělen na dívky a chlapce.

5.1 Kategorizace respondentů

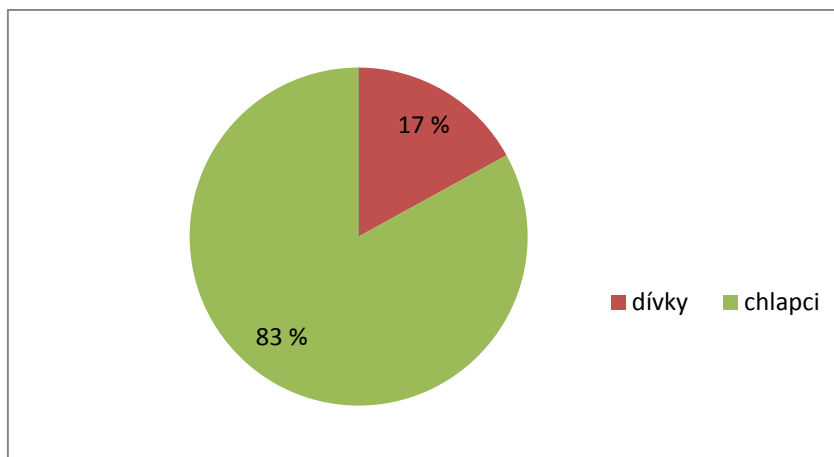
Kategorizace	ročník			
	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník
dívky	21	13	10	25
chlapci	106	91	74	73
celkem	127	104	84	98

Tab. 2. Zastoupení respondentů dle pohlaví.

Výzkumný soubor tvoří celkem 413 studentů, z toho je pouze 69 dívek a 344 chlapců.

Obr. 1. Zastoupení respondentů dle pohlaví.

Obr. 2. Celkové procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví.

Nyní se zaměříme na zpracování a vyhodnocování otázek z dotazníkového šetření. Výsledky jsou prezentovány v tabulkách a grafech pro lepší přehlednost a orientaci. Odpovědi budou zaznamenány za jednotlivé ročníky.

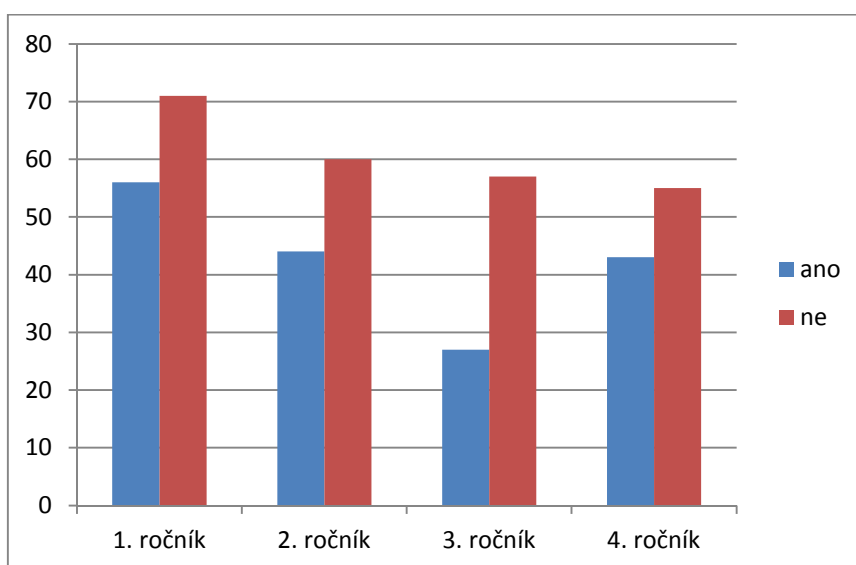
5.2 Zapojení studentů do dobrovolnictví

K dílčímu cíli č. 1: Zjistit, kolik středoškolských studentů technických oborů je zapojeno do dobrovolnictví. Odpověď na to, zjišťujeme v dotazníku pomocí otázky číslo 3. Otázka byla zaměřena na zapojení respondentů do dobrovolnictví. Při analýze dobrovolnické angažovanosti studentů výsledky prokázaly, že 170 (tj. 41 %) respondentů působilo jako dobrovolník. Výsledky dotazování dokládají, že 243 (tj. 59 %) respondentů se vyjádřilo v negativním slova smyslu, tedy že dobrovolnickou činnost nikdy neposkytovali. Pokud srovnáváme jednotlivé ročníky, pak musíme konstatovat, že počet všech dobrovolníků, kteří vykonávali dobrovolnickou činnost, je poměrně vyrovnaný, a pohybuje se kolem 40 %.

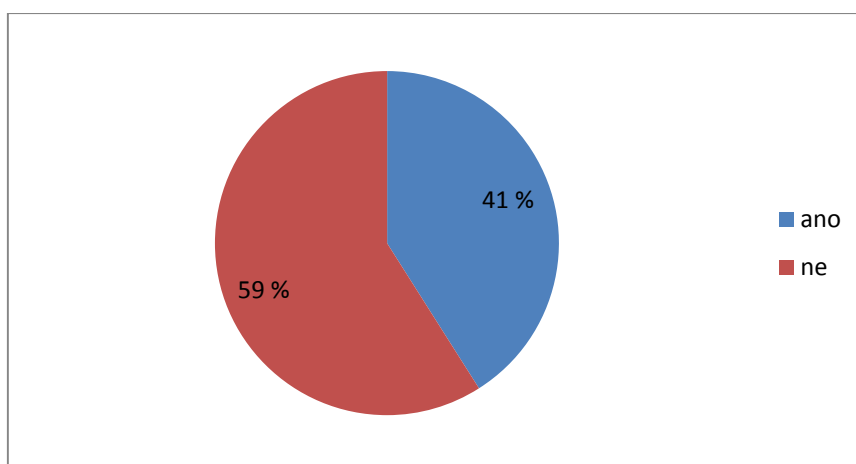
Jak uvádí Frič a Pospíšilová (2010) téměř tři čtvrtiny mladých lidí se zabývají dobrovolnickou činností. Je to velmi zajímavé zjištění, že mladí lidé tohoto věku už měli možnost věnovat se dobrovolnické činnosti.

Působil/a jste někdy jako dobrovolník?										
odpovědi	1. ročník		2. ročník		3. ročník		4. ročník		odpovědi celkem	
	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)
ano	56	44	44	42	27	32	43	44	170	41
ne	71	56	60	58	57	68	55	56	243	59
celkem	127	100	104	100	84	100	98	100	413	100

Tab. 3. Působení středoškolských studentů technických oborů v dobrovolnictví.

Obr. 3. Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 3.

Obr. 4. Celkové procentuální vyjádření respondentů na otázku č. 3.

Po zpracování VO1 jsme si stanovili hypotézu č. 1, pomocí které ověřujeme, zda existuje statisticky významný rozdíl mezi studenty, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost, a věkem respondentů.

H1: Mezi studenty vykonávajícími dobrovolnickou činnost a věkem respondentů je statisticky významný rozdíl.

Formulace nulové a alternativní hypotézy:

H_0 : Mezi studenty vykonávajícími dobrovolnickou činnost a věkem respondentů neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi studenty vykonávajícími dobrovolnickou činnost a věkem respondentů existuje statisticky významný rozdíl.

Pro verifikaci stanovené hypotézy je použit statistický test významnosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku četností.

výkon dobrovolnické činnosti	věk					Σ^2
	15	16	17	18	19	
ano	28 (25,1)	47 (45,2)	39 (41,6)	39 (37,9)	17 (20,2)	170
ne	33 (35,9)	63 (64,7)	62 (59,4)	53 (54,1)	32 (28,8)	243
Σ^1	61	110	101	92	49	413

Tab. 4. Kontingenční tabulka pozorované a očekávané četnosti H1.

Postup a vzorce pro výpočet testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku jsou detailně popsány v kapitole 4.5 Způsob zpracování.

Testové kritérium $\chi^2 = 1,88$ – tato hodnota je ukazatelem mezi skutečností a vyslovenou hypotézou.

Kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488 > \chi^2 = 1,88$.

Vypočítaná hodnota testového kritéria χ^2 je menší než kritická hodnota, a proto je možno přijmout nulovou hypotézu $1H_0$ a odmítáme alternativní hypotézu $1H_A$.

Z toho plyne, že mezi studenty vykonávajícími dobrovolnickou činnost a věkem respondentů neexistuje statisticky významný rozdíl.

K posouzení stupně závislosti mezi jevy ve výše uvedené kontingenční tabulce nyní použijeme koeficient kontingence, pomocí kterého budeme počítat míru závislosti mezi proměnnými – výkonem a věkem.

$$C = \sqrt{\frac{1,88}{4,13 + 1,88}} = 0,07 \quad C_{\max} = \sqrt{\frac{2-1}{2}} = 0,71 \quad C_{\text{norm}} = \frac{0,07}{0,71} = 0,10$$

(C – míra závislosti mezi jevy v kontingenční tabulce, C_{norm} – poměr mezi dosaženou hodnotou C a C_{\max} (nejvyšší možnou hodnotou), n – celková četnost, χ^2 – hodnota testového kritéria chí-kvadrát pro kontingenční tabulku.)

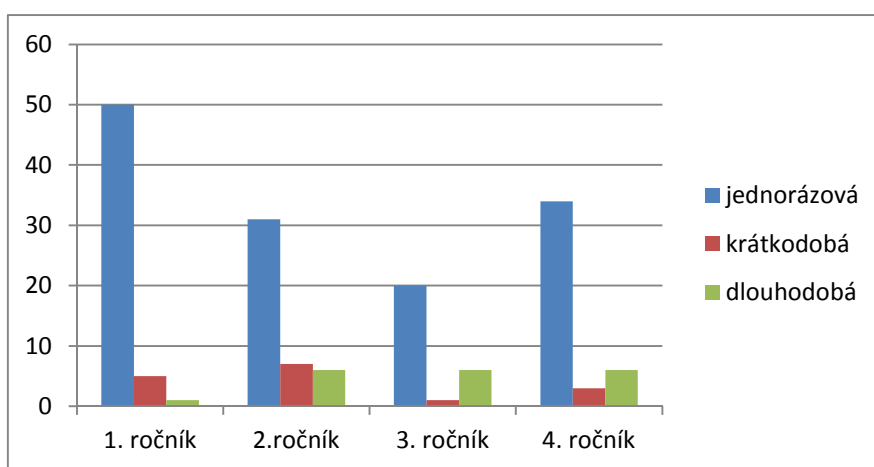
Hodnota C_{norm} 0,10 ukazuje, že mezi proměnnými není příliš těsný vztah.

5.3 Preference formy dobrovolnické činnosti

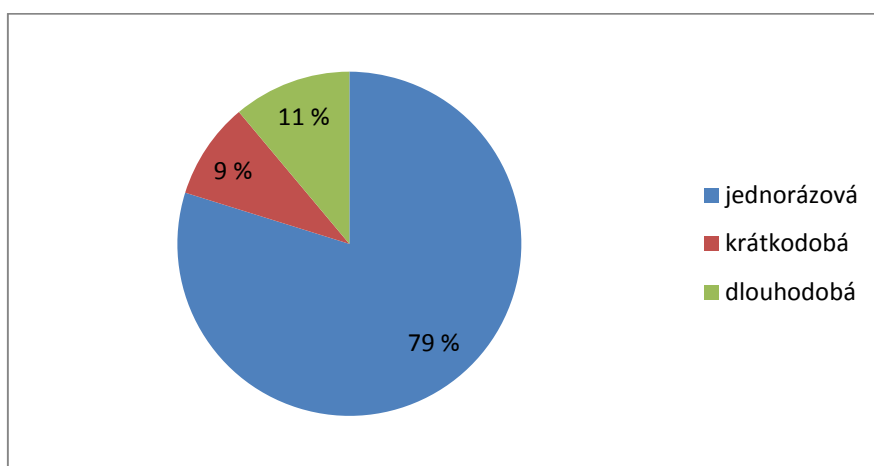
K dílčímu cíli č. 2: Zjistit, zda respondenti preferují výkon jednorázové, krátkodobé nebo dlouhodobé činnosti. K tomuto cíli směřovala otázka č. 4. U této otázky jsme zjišťovali, jaký typ dobrovolnické činnosti studenti preferují. Můžeme konstatovat, že 135 studentů (tj. 79 % z celkového počtu respondentů) by preferovalo jednorázovou činnost, dlouhodobou činnost by si zvolilo 19 (tj. 11 %) studentů a nejméně žádanou činností byla krátkodobá pomoc, do které by se zapojilo 16 (tj. 9 %) respondentů.

Preferují studenti jednorázovou, krátkodobou či dlouhodobou činnost?										
odpovědi	1. ročník		2. ročník		3. ročník		4. ročník		odpovědi celkem	
	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)
jednorázová	50	89	31	70	20	74	34	79	135	79
krátkodobá	5	9	7	16	1	4	3	7	16	9
dlouhodobá	1	2	6	14	6	22	6	14	19	11
celkem	56	100	44	100	27	100	43	100	170	100

Tab. 5. Výkon dobrovolnické činnosti.

Obr. 5. Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 4.

Obr. 6. Celkové procentuální vyjádření respondentů na otázku č. 4.

Po zpracování VO2 jsme si stanovili hypotézu č. 2, pomocí které ověřujeme, zda existuje statisticky významný rozdíl u četnosti studentů, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost dle frekvence trvání.

H2: Četnosti studentů, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost dle frekvence trvání, jsou statisticky významně rozdílné.

Formulace nulové a alternativní hypotézy:

2H₀: Četnosti studentů, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost dle frekvence trvání, jsou stejné.

2H_A: Četnosti studentů, kteří dobrovolnickou činnost vykonávají dle frekvence trvání, jsou rozdílné.

Na základě testu dobré shody chí-kvadrát budeme rozhodovat, zda mezi výkonem dobrovolnické činnosti a délkou frekvence trvání, je statisticky významný rozdíl.

výkon	Pozorovaná četnost P	Očekávaná četnost O	P - O	(P - O) ²	$\frac{(P - O)^2}{O}$
jednorázová	135	56,6	78,4	6147	108,59
krátkodobá	16	56,6	- 40,6	1648	29,12
dlouhodobá	19	56,6	- 37,6	1413	24,98
	Σ 170	Σ 170			Σ 162,69

Tab. 6. Pozorované a očekávané četnosti H2.

$$\chi^2 = \sum \frac{(P - O)^2}{O}$$

Testové kritérium $\chi^2 = 162,69$ – tato hodnota je ukazatelem rozdílu mezi pozorovanou a očekávanou četností.

Kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(2) = 5,991 < \chi^2 = 162,69$

Vypočítaná hodnota testového kritéria χ^2 je vyšší než kritická hodnota, a proto odmítáme nulovou hypotézu 2H₀ a přijímáme alternativní hypotézu 2H_A.

Bylo prokázáno, že z hlediska frekvence trvání dobrovolnické činnosti jsou četnosti studentů rozdílné.

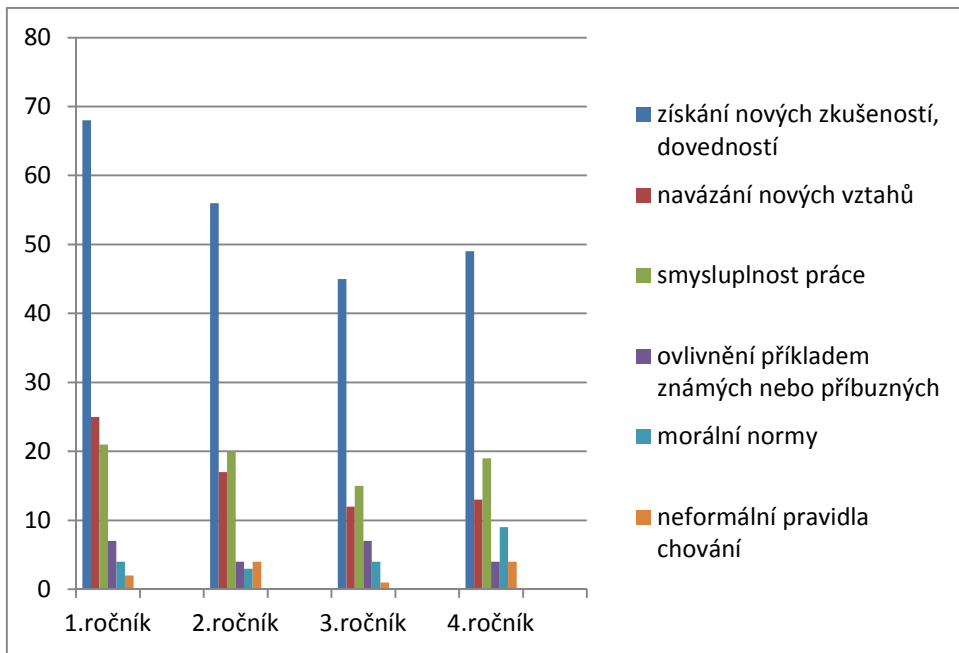
5.4 Důvody, které by vedly studenty stát se dobrovolníkem

K dílčímu cíli č. 3: Zjistit, co by vedlo studenty stát se dobrovolníkem.

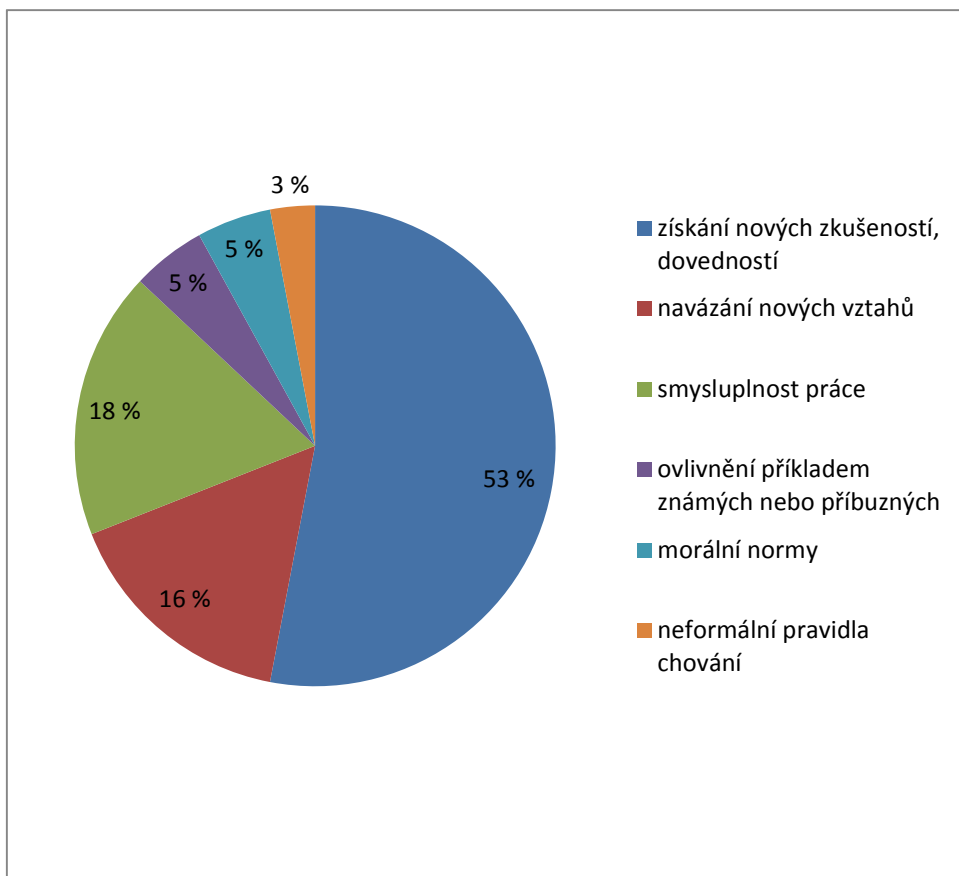
Odpovědi v tabulce č. 5 vypovídají o tom, co studenty vede k rozhodnutí stát se dobrovolníkem. Nejvíce se respondenti shodovali v tom, že by je vedlo k dobrovolnictví *získání nových zkušeností, dovedností*. Zde odpovědělo 218 (tj. 98 %) respondentů právě pro získání nových zkušeností a dovedností. Druhou nejčastější odpovědí byla *smysluplnost práce*, kterou zvolilo 75 (tj. 18 %) respondentů, nejméně frekventovanou odpovědí byla *neformální pravidla chování* 11 (tj. 3 %) respondentů.

Co by vedlo studenty k rozhodnutí stát se dobrovolníkem?										
odpovědi	1. ročník		2. ročník		3. ročník		4. ročník		odpovědi celkem	
	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)
získání nových zkušeností, dovedností	68	54	56	54	45	54	49		218	53
navázání nových vztahů	25	20	17	16	12	14	13	13	67	16
smysluplnost práce	21	17	20	19	15	18	19	19	75	18
ovlivnění příkladem známých nebo příbuzných	7	6	4	4	7	8	4	4	22	5
morální normy	4	3	3	3	4	5	9	9	20	5
neformální pravidla chování	2	2	4	4	1	1	4	4	11	3
celkem	127	100	104	100	84	100	98	100	413	100

Tab. 7. Četnost odpovědí respondentů na otázku, co by je vedlo k rozhodnutí stát se dobrovolníkem.

Obr. 7. Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 7.

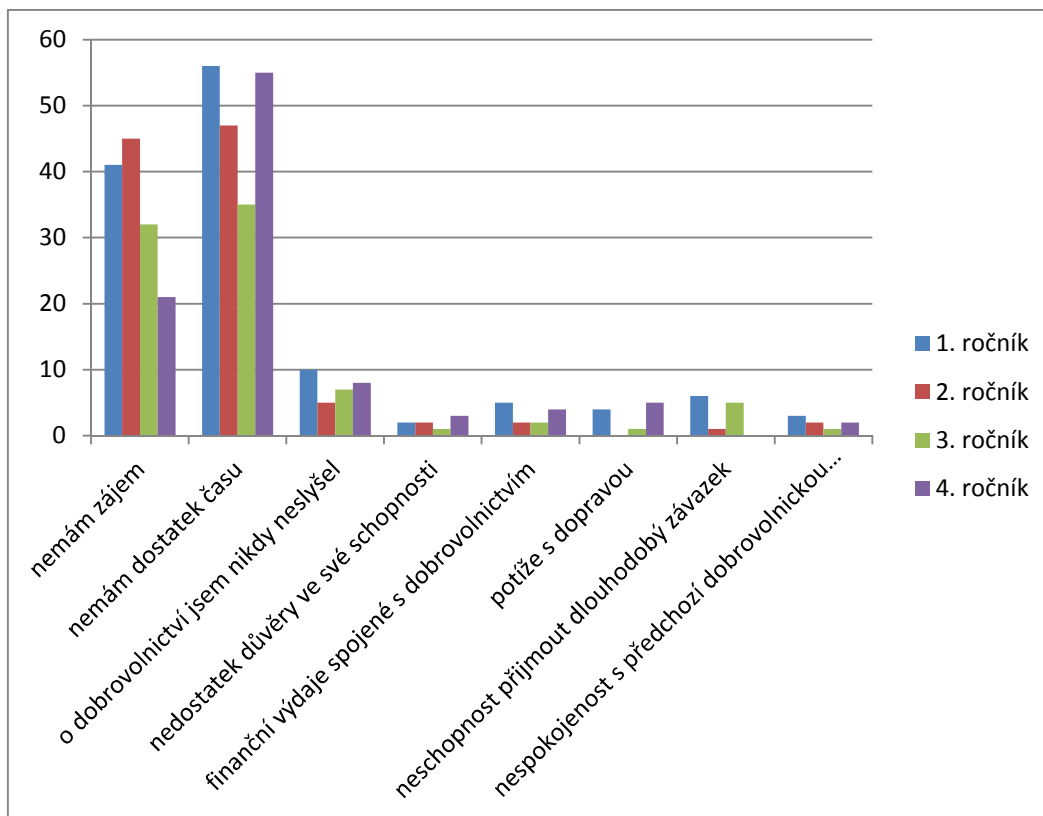
Obr. 8. Celkové procentuální vyjádření respondentů na otázku č. 7.

5.5 Nezapojení studentů technických oborů do dobrovolnictví

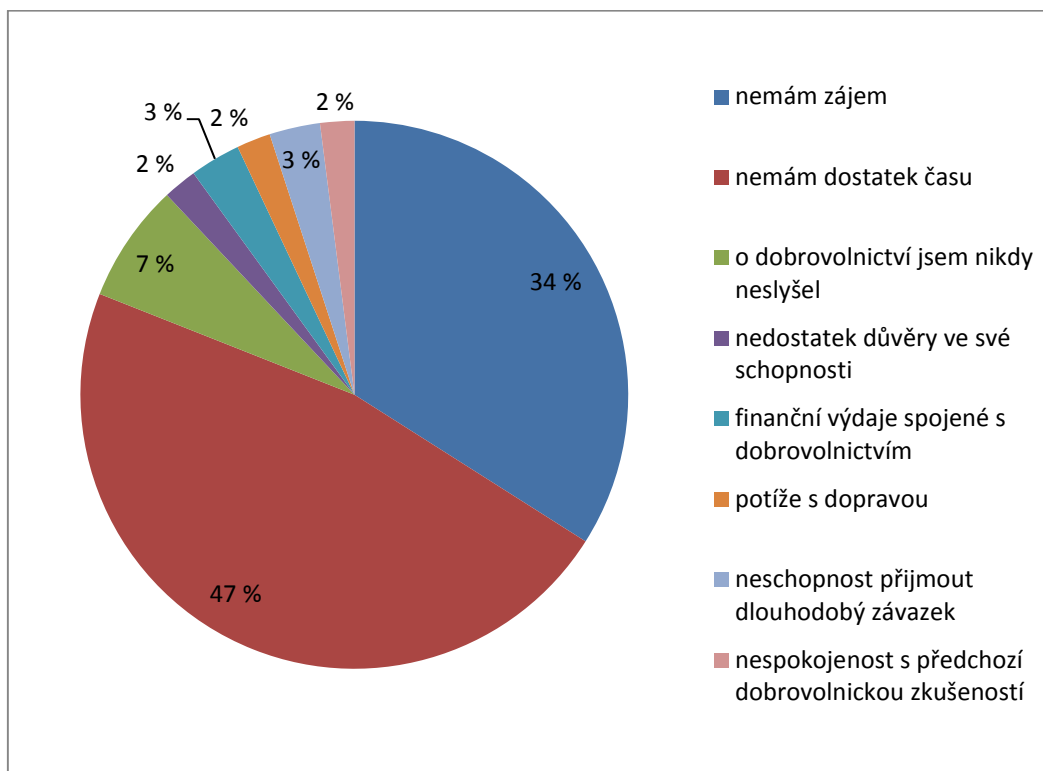
K dílčímu cíli č. 4: Zjistit důvody, pro které se studenti technických oborů nezapojují do dobrovolnictví. K tomuto dílčímu cíli směřovala otázka č. 6. Dále jsme zjišťovali důvody, pro které studenti nevykonávají dobrovolnickou činnost. Z výsledků šetření vyplývá, že nejčastěji se respondenti potýkají s nedostatkem času. Z jednotlivých odpovědí lze vypozorovat, že nejčastěji studenti odpovídali *nemám dostatek času*, a to 193 respondentů (tj. 47 %), druhou odpověď *nemám zájem* zvolilo 139 respondentů (tj. 34 %).

Z jakých důvodů se studenti technických oborů nezapojují do dobrovolnictví?										
odpovědi	1. ročník		2. ročník		3. ročník		4. ročník		odpovědi celkem	
	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)
nemám zájem	41	32	45	43	32	38	21	21	139	34
nemám dostatek času	56	44	47	45	35	42	55	56	193	47
o dobrovolnictví jsem nikdy neslyšel	10	8	5	5	7	8	8	8	30	7
nedostatek důvěry ve své schopnosti	2	2	2	2	1	1	3	3	8	2
finanční výdaje spojené s dobrovolnictvím	5	4	2	2	2	2	4	4	13	3
potíže s dopravou	4	3	0	0	1	1	5	5	10	2
neschopnost přijmout dlouhodobý závazek	6	5	1	1	5	6	0	0	12	3
nespokojenost s předchozí dobrovolnickou zkušeností	3	2	2	2	1	1	2	2	8	2
celkem	127	100	104	100	84	100	98	100	413	100

Tab. 8. Důvody respondentů nezapojení se do dobrovolnické činnosti.

Obr. 9. Grafické znázornění otázky č. 6.

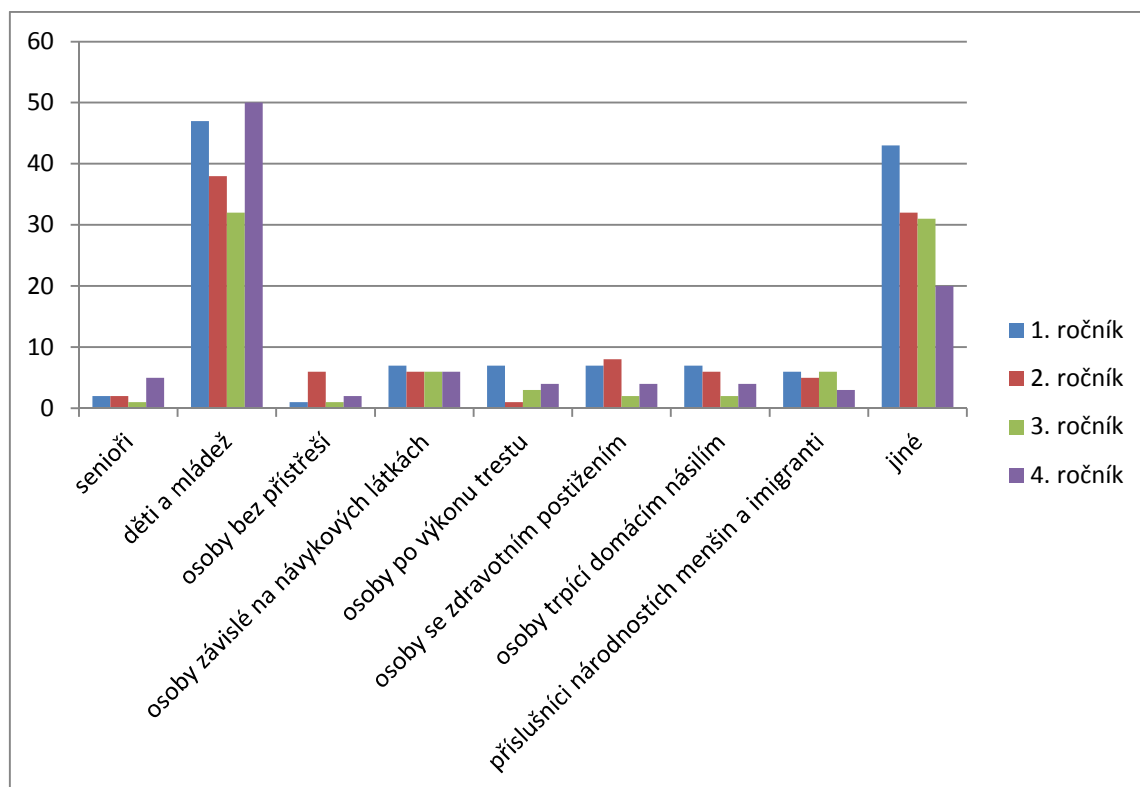
Obr. 10. Celkové procentuální vyjádření respondentů na otázku č. 6.

5.6 Cílová skupina pomáhajících

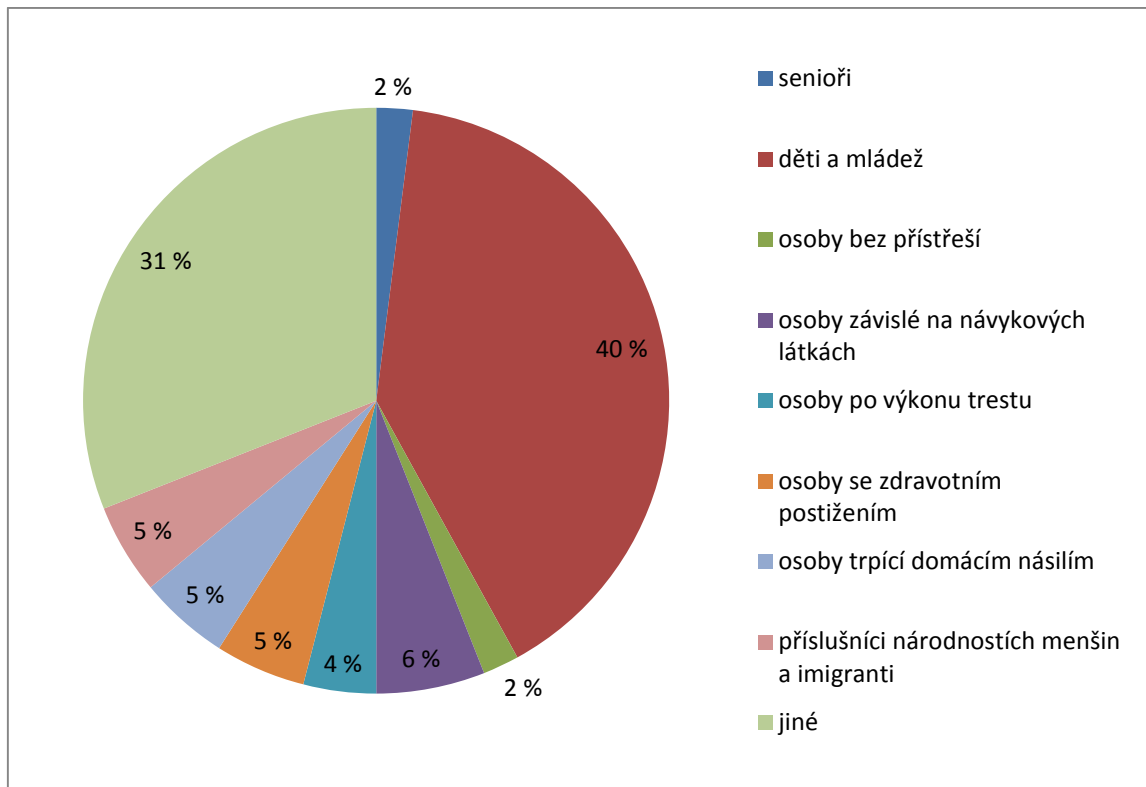
Dílčí cíl č. 5: Zjistit cílovou skupinu pomáhajících. Tento cíl zjišťujeme otázkou č. 8. Z nabídnutých možností nejvíce respondenti uvedli odpověď *děti a mládež*, a to napříč všemi studijními ročníky, celkově 167 respondentů (tj. 40 %), na druhém místě figuruje odpověď *jiné*, které uvedlo 127 respondentů (tj. 31 %). Další místa zaujaly odpovědi: *osoby závislé na návykových látkách* – 25 (tj. 6 %), *osoby se zdravotním postižením* – 21 (tj. 5 %), *příslušníci národnostních menšin a imigranti* – 20 (tj. 5 %), *osoby trpící domácím násilím* – 19 (tj. 5 %). Nejméně by se respondenti chtěli angažovat v dobrovolnické činnosti se *seniory*. Velkou četnost u možnosti *děti a mládež* si vysvětlujeme především věkovou blízkostí respondentů.

Jaká cílová skupina by studenty zajímala?										
odpovědi	1. ročník		2. ročník		3. ročník		4. ročník		odpovědi celkem	
	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)
senioři	2	2	2	2	1	1	5	5	10	2
děti a mládež	47	37	38	37	32	38	50	51	167	40
osoby bez přístřeší	1	1	6	6	1	1	2	2	10	2
osoby závislé na návykových látkách	7	6	6	6	6	7	6	6	25	6
osoby po výkonu trestu	7	6	1	1	3	4	4	4	15	4
osoby se zdravotním postižením	7	6	8	8	2	2	4	4	21	5
osoby trpící domácím násilím	7	6	6	6	2	2	4	4	19	5
příslušníci národnostních menšin a imigranti	6	5	5	5	6	7	3	3	20	5
jiné	43	34	32	31	31	37	20	20	127	31

Tab. 9. Četnost odpovědí na otázku č. 8.

Obr. 11. Grafické vyjádření odpovědí na otázku zjišťující preferovanou cílovou skupinu pomáhajících.

Obr. 12. Celkové procentuální vyjádření na otázku č. 8.

Po vyhodnocení dílčího cíle VO6 jsme stanovili hypotézu č. 3, kterou budeme ověřovat statisticky významný rozdíl u četnosti studentů preferující jednotlivé cílové skupiny.

H3: U četnosti studentů, kteří preferují jednotlivé cílové skupiny, je statisticky významný rozdíl.

Formulace nulové a alternativní hypotézy:

3H₀: Četnosti studentů, kteří preferují jednotlivé cílové skupiny, jsou stejné.

3H_A: Četnosti studentů, kteří preferují jednotlivé cílové skupiny, jsou rozdílné.

Na základě testu dobré shody chí-kvadrát budeme rozhodovat, zda mezi preferencí jednotlivých cílových skupin jsou statisticky významné rozdíly.

Cílová skupina	Pozorovaná četnost P	Očekávaná četnost O	$P - O$	$(P - O)^2$	$\frac{(P - O)^2}{O}$
senioři	10	45,9	-35,9	1288,81	28,8
děti a mládež	167	45,9	121,1	14665,21	319,5
osoby bez přístřeší	10	45,9	-35,9	1288,81	28,08
osoby závislé na návykových látkách	25	45,9	-20,9	436,81	9,52
osoby po výkonu trestu	15	45,9	-30,9	954,81	20,8
osoby se zdravotním postižením	21	45,9	-24,9	620,01	13,51
osoby trpící domácím násilím	19	45,9	-26,9	723,61	15,76
příslušníci národnostních menšin a imigranti	20	45,9	-25,9	670,81	14,61
jiné	126	45,9	80,1	6416,01	139,78
	$\Sigma 413$	$\Sigma 413$			$\Sigma 590,36$

Tab. 10. Pozorované a očekávané četnosti H_3 .

$$\chi^2 = \sum \frac{(P - O)^2}{O}$$

Testové kritérium $\chi^2 = 590,36$. Tato hodnota je ukazatelem rozdílu mezi pozorovanou a očekávanou četností.

Kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(8) = 15,507 < \chi^2 = 590,36$.

Vypočítaná hodnota testového kritéria χ^2 je vyšší než kritická hodnota, a proto odmítáme nulovou hypotézu $3H_0$ a přijímáme alternativní hypotézu $3H_A$.

Bylo prokázáno, že četnosti studentů, kteří preferují jednotlivé cílové skupiny, jsou rozdílné.

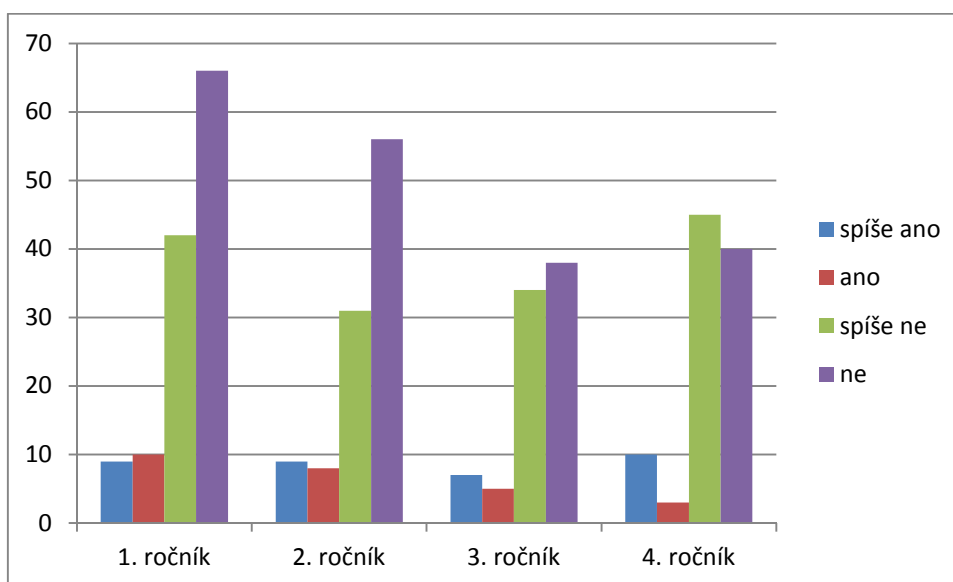
5.7 Zavedení předmětu Dobrovolnictví do studijního plánu

Dílčí cíl č. 6: Zjistit zájem o zavedení předmětu Dobrovolnictví do studijního plánu.

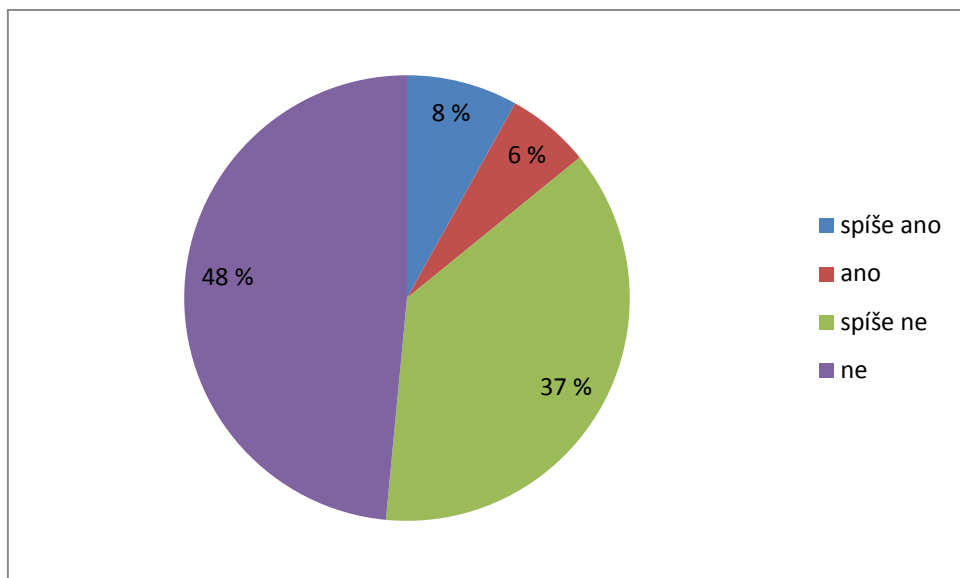
Otázka č. 11 směřovala k zjištění daného cíle. Z celkového počtu respondentů 413 odpovědělo 200 (tj. 48 %) studentů, že *nemají zájem o zavedení předmětu do studijního plánu*. Na odpověď *spíše ano* reagovalo 35 (tj. 8 %) studentů.

Mají studenti zájem o zavedení předmětu Dobrovolnictví do studijního plánu?										
odpovědi	1. ročník		2. ročník		3. ročník		4. ročník		odpovědi celkem	
	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)
spíše ano	9	7	9	9	7	8	10	10	35	8
ano	10	8	8	8	5	6	3	3	26	6
spíše ne	42	33	31	30	34	40	45	46	152	37
ne	66	52	56	54	38	45	40	41	200	48
celkem	127	100	104	100	84	100	98	100	413	100

Tab. 11. Zájem o zavedení předmětu Dobrovolnictví.

Obr. 13. Grafické znázornění odpovědí na otázku č. 11.

Obr. 14. Celkové procentuální vyjádření otázky č. 11.

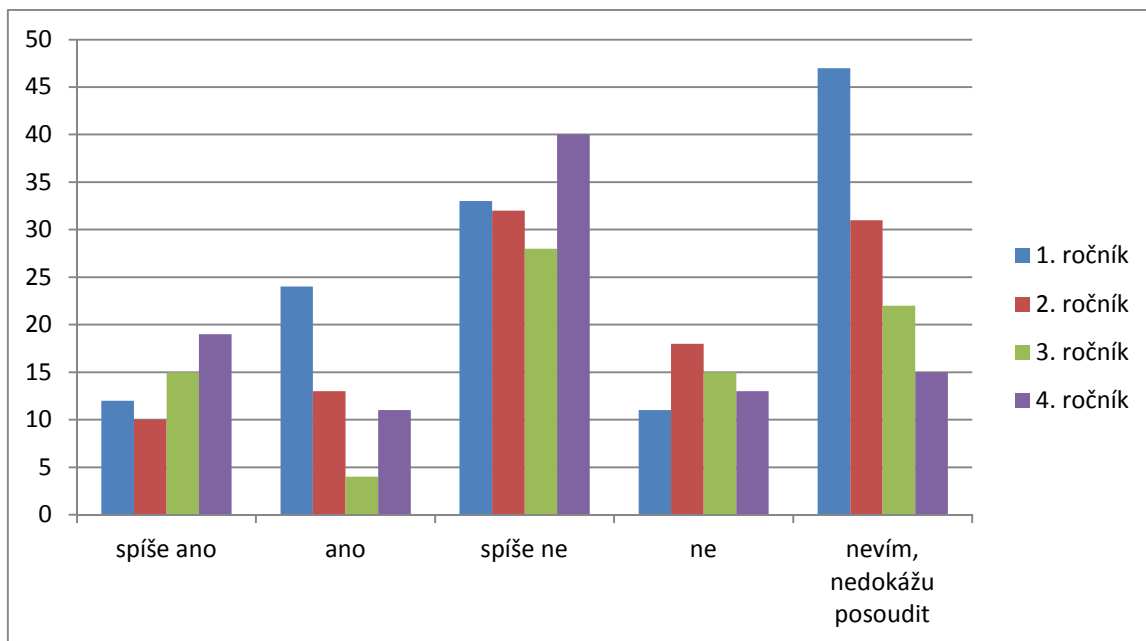
5.8 Informovanost o možnosti stát se dobrovolníkem

Dílčí cíl č. 7: Zjistit, zda jsou studenti informováni o možnosti stát se dobrovolníkem.

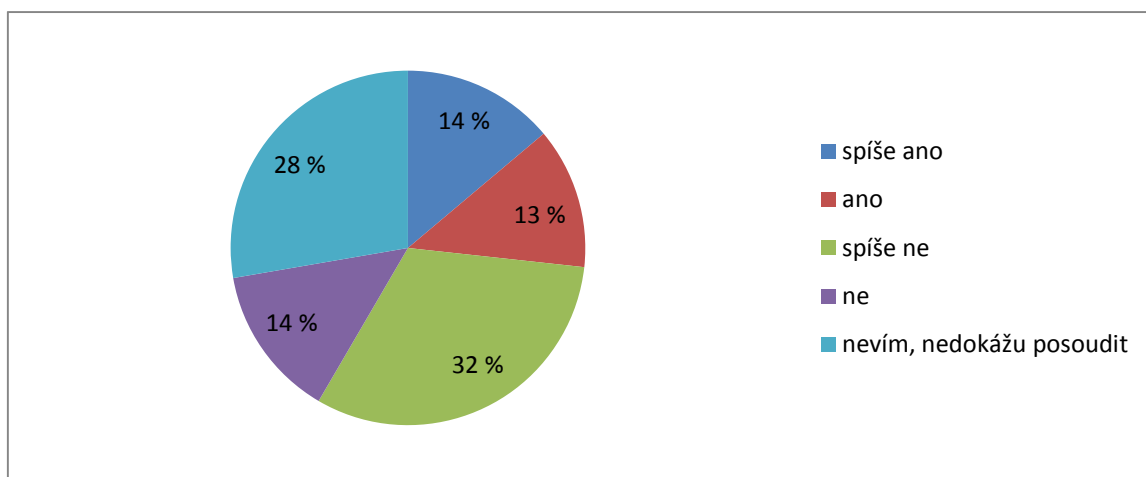
Odpověď na tento dílčí cíl byla zjišťována otázkou č. 9. Největší procento zde získala odpověď *spíše ne*, kterou volilo celkem 133 (tj. 32 %) dotazovaných. Pouze 56 (tj. 14 %) respondentů si myslí, že informací o dobrovolnické činnosti mají dostatek. Druhou nejčastější odpovědí je *nevím, nedokážu posoudit*, takto se vyjádřilo 115 (tj. 28 %) respondentů.

Mají studenti dostatek informací o možnosti stát se dobrovolníkem?										
odpovědi	1. ročník		2. ročník		3. ročník		4. ročník		odpovědi celkem	
	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)
spíše ano	12	9	10	10	15	18	19	19	56	14
ano	24	19	13	13	4	5	11	11	52	13
spíše ne	33	26	32	31	28	33	40	41	133	32
ne	11	9	18	17	15	18	13	13	57	14
nevím, nedokážu posoudit	47	37	31	30	22	26	15	15	115	28
celkem	127	100	104	100	84	100	98	100	413	100

Tab. 12. Četnost odpovědí na otázku č. 9.

Obr. 15. Grafické znázornění odpovědí na otázku č. 9.

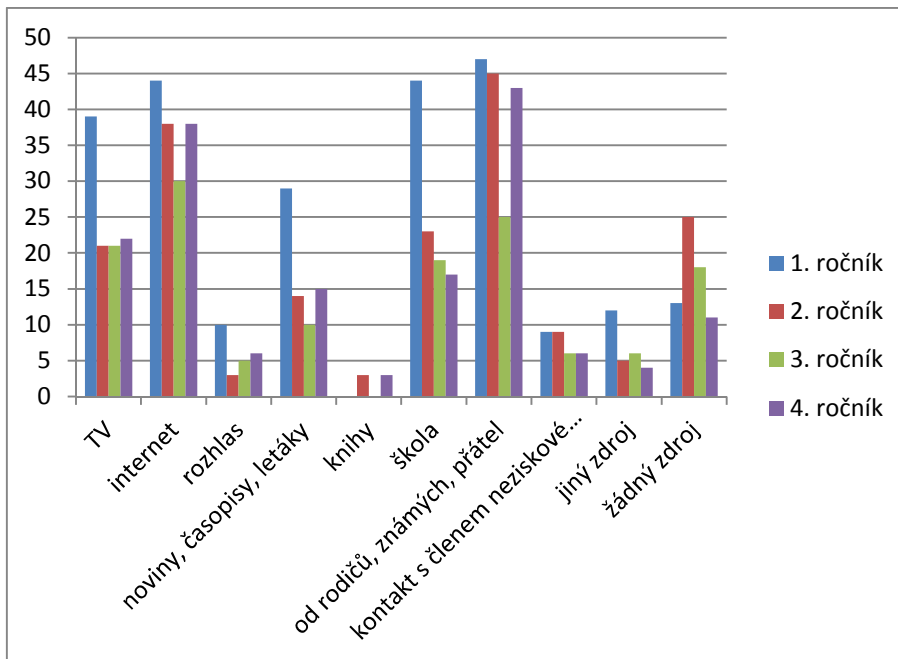

Obr. 16. Celkové procentuální vyjádření otázky č. 9.

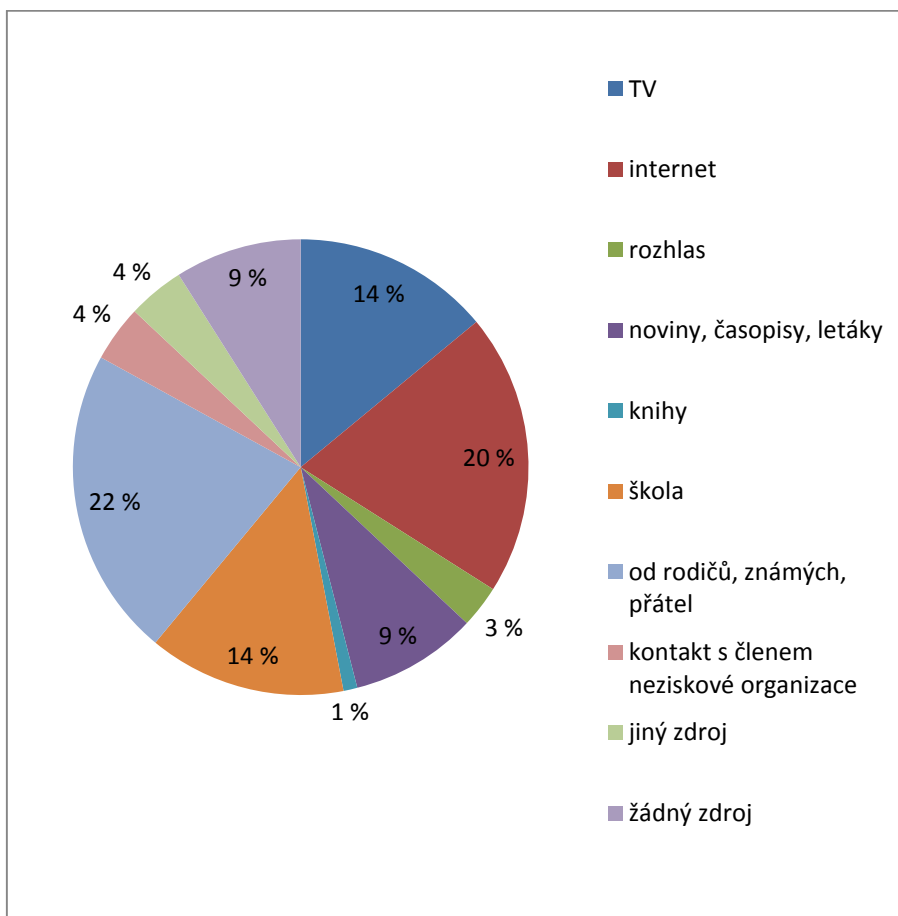
Z jakých zdrojů jste se dozvěděli o dobrovolnické činnosti?										
odpovědi	1. ročník		2. ročník		3. ročník		4. ročník		odpovědi celkem	
	absolutní četnost	relativní četnost (v%)	absolutní četnost	relativní četnost (v%)	absolutní četnost	relativní četnost (v%)	absolutní četnost	relativní četnost (v%)	absolutní četnost	relativní četnost (v%)
TV	39	16	21	11	21	15	22	13	103	14
internet	44	18	38	20	30	21	38	23	150	20
rozhlas	10	4	3	2	5	4	6	4	24	3
noviny, časopisy, letáky	29	12	14	8	10	7	15	9	68	9
knihy	0	0	3	2	0	0	3	2	6	1
škola	44	18	23	12	19	14	17	10	103	14
od rodičů, známých, přátel	47	19	45	24	25	18	43	26	160	22
kontakt s členem neziskové organizace	9	4	9	5	6	4	6	4	30	4
jiný zdroj	12	5	5	3	6	4	4	2	27	4
žádný zdroj	13	5	25	13	18	13	11	7	67	9
celkem	247	100	186	100	140	100	165	100	738	100

Tab. 13. Četnost odpovědí na otázku č. 5.

Úkolem otázky bylo zjistit, z jakých zdrojů se respondenti dozvěděli o dobrovolnictví. Velká část dotazovaných odpověděla, že se dozvěděli o dobrovolnické činnosti *od rodičů, známých, přátel*, a to 160 (tj. 22 %) respondentů, druhou nejčastější odpovědí byl *internet*, který zvolilo jako možnost 150 (tj. 20 %) respondentů. Internet je mediální prostředek, který poskytuje mladým lidem nepřehledné množství informací během krátkého časového intervalu. Ze strany *učitelů* se studentům dostávají informace podle 103 (tj. 14 %) respondentů, *televizi* zvolilo 103 (tj. 14 %), *žádný zdroj* 67 (tj. 9 %), *noviny, časopisy, letáky* 68 (tj. 9 %), *kontakt s členem neziskové organizace* 30 (tj. 4 %), *jiný zdroj* 27 (tj. 4 %), *rozhlas* 24 (tj. 3 %), *knihy* 6 (tj. 1 %).

Obr. 17. Grafické znázornění otázky č. 5.

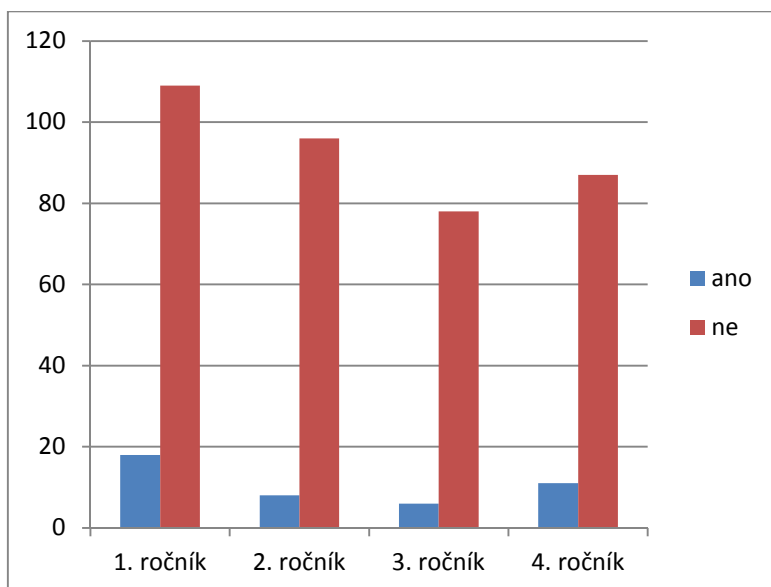

Obr. 18. Celkové procentuální vyjádření otázky č. 5.

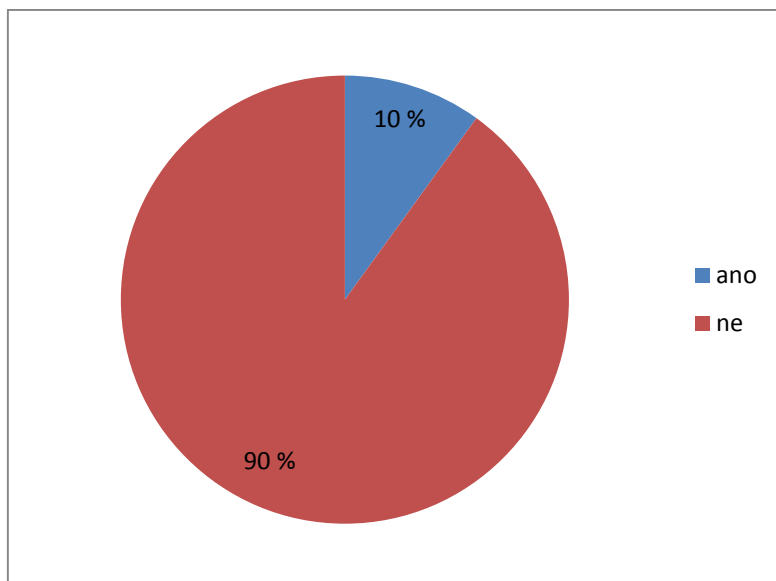
Mluvili jste ve škole o dobrovolnické činnosti?										
odpovědi	1. ročník		2. ročník		3. ročník		4. ročník		odpovědi celkem	
	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)	absolutní četnost	relativní četnost (v %)
ano	18	14	8	8	6	7	11	11	43	10
ne	109	86	96	92	78	93	87	89	370	90
celkem	127	100	104	100	84	100	98	100	413	100

Tab. 14. Četnost odpovědí na otázku č. 10.

U otázky č. 10 v dotazníku jednoznačně dominuje negativní odpověď *ne* na otázku, jestli studenti mluvili ve škole o dobrovolnické činnosti. Takto odpovědělo 370 (tj. 90 %) respondentů. Odpověď *ano* zvolilo 43 (tj. 10 %) respondentů. Dále byla možnost uvést předmět, ve kterém byla zmínka o dobrovolnictví. Uvádíme odpovědi: *v ekonomii* uvedlo 8 studentů, *v občanské výchově* 12 studentů, *v zeměpise* 2 studenti a *v českém jazyce* 3 studenti.

Obr. 19. Grafické znázornění otázky č. 10.

Obr. 20. Celkové procentuální vyjádření otázky č. 10.

6 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Cílem našeho výzkumu bylo zjistit vztah středoškolských studentů technických oborů k dobrovolnictví. Formulovali jsme výzkumný problém, jímž je vztah středoškolských studentů technických oborů k dobrovolnictví. Nyní v krátkosti zrekapitulujeme výstupy z výzkumu, tedy odpověď na tento výzkumný problém, splnění stanovených dílčích cílů a ověření tří stanovených hypotéz. Výzkumný soubor 413 studentů byl rozdělen do čtyř ročníků. Musíme konstatovat, že naše představy získaných odpovědí se v některých ohledech lišily.

V prvním dílčím cíli jsme zjišťovali, kolik středoškolských studentů technických oborů již působilo v roli dobrovolníka. Získali jsme potěšující výsledek, který vykazuje velmi kladnou míru dobrovolnické participace. Z celkového počtu dotazovaných se 41 % studentů zapojilo do dobrovolnické činnosti. Studenti, kteří odpověděli, že již vykonávali dobrovolnickou činnost, se v největší míře angažovali formou jednorázové pomoci.

Na základě výzkumného šetření jsme dospěli k závěru, že studenty by motivovalo k tomu, aby se stali dobrovolníkem, především získání nových zkušeností a dovedností, tuto volbu uvedlo 53 % z nich. Je to spojeno hlavně se získáváním praktických zkušeností, které jedinec může uplatnit ve svém budoucím profesním životě. Nejpopulárnější cílovou skupinou pro práci v rámci dobrovolnictví jsou děti a mládež, tuto oblast uvedlo 40 % studentů. Myslíme si, že tento výsledek je způsoben především věkovou blízkostí oslovených respondentů. Jen malé procento respondentů zvolilo jako preferovanou věkovou kategorii seniory. Tento trend je odrazem stavu naší společnosti. Současná společnost není zvyklá na vícegenerační soužití, a tím dochází k tomu, že mladí lidé ztrácejí vazbu se svými prarodiči. Studenti ve svých odpovědích uvedli jako hlavní zdroj získávání informací rodiče, známé a přátele. Obecně mají na motivaci studentů dobrovolnický participovat velký vliv lidé okolo nich, konkrétně rodiče, známí či blízcí přátelé. Rodina zde hraje velkou, doslova stěžejní roli, protože v ní dochází k primární socializaci. Je zřejmé, že když má jedinec okolo sebe lidi, kteří se zapojují do dobrovolnictví, je velká pravděpodobnost, že on sám se bude tímto způsobem také angažovat. Tento výsledek je potěšující už jen proto, že dnešní společnosti nejsou lhostejné osudy jiných lidí, kteří potřebují pomoc. Je důležité vštěpovat naší mladé generaci sociální cítění, potřebu vzájemné pomoci, podpory a tolerance a informovat ji o způsobech pomoci. Druhou nejčastější odpovědí byl internet. Tento mediální

prostředek poskytuje mladým lidem nepřehledné množství informací během krátké doby. Je to způsob, kdy v klidu doma získáte rychle informace, které jsou potřebné. Velká míra respondentů (47 %) udává jako nejčastější důvod pro nevykonávání dobrovolnické činnosti nedostatek času. Druhým největším důvodem, který respondenti uváděli, je nezájem studentů o dobrovolnickou činnost, tuto možnost zvolilo 34 % respondentů.

Respondenti měli v rámci položky č. 8 dotazníku odpovědět, zda mají zájem o zavedení předmětu Dobrovolnictví do studijního plánu. Z výsledků výzkumu jednoznačně vyplynulo, že 48 % respondentů nemá zájem o zavedení předmětu do studijního plánu. V rámci školní výuky nebyli studenti informováni o dobrovolnické činnosti, ve výsledku šetření 90 % respondentů odpovědělo záporně. Kladnou odpověď uvedlo pouze 10 %. Následuje otázka, zda studenti mají dostatek informací stát se dobrovolníkem. Výsledek nám ukazuje, že 46 % respondentů si myslí, že nemají dostatek informací. Formulaci *nevím, nedokážu posoudit* zvolilo 28 % respondentů a 27 % respondentů si myslí, že jsou dostatečně informováni.

První hypotéza H1:

H1: Mezi studenty vykonávajícími dobrovolnickou činnost a věkem respondentů je statisticky významný rozdíl.

Zjišťovali jsme, zda existuje statisticky významný rozdíl mezi výkonem dobrovolnické činnosti a věkem. Vypočítaná hodnota testového kritéria χ^2 je menší než kritická hodnota, a proto je možno přijmout nulovou hypotézu H_{10} a odmítáme alternativní hypotézu H_{1A} . Z toho plyne, že mezi studenty vykonávajícími dobrovolnickou činnost a věkem respondentů neexistuje statisticky významný rozdíl.

Druhá hypotéza H2:

H2: U četnosti studentů, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost dle frekvence trvání, je statisticky významný rozdíl.

$2H_0$: Četnosti studentů, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost dle frekvence trvání, jsou stejné.

$2H_A$: Četnosti studentů, kteří dobrovolnickou činnost vykonávají dle frekvence trvání, jsou rozdílné.

Zjišťovali jsme, zda existuje statisticky významný rozdíl v četnosti studentů, kteří vykonávají dobrovolnickou činnost dle frekvence trvání. Vypočítaná hodnota testového kritéria χ^2 je vyšší než kritická hodnota, a proto odmítáme nulovou hypotézu $2H_0$ a přijímáme alternativní hypotézu $2H_A$. Z toho plyne, že četnosti studentů, kteří dobrovolnickou činnost vykonávají dle frekvence trvání, jsou rozdílné.

Třetí hypotéza H3:

H3: U četnosti studentů, kteří preferují jednotlivé cílové skupiny, je statisticky významný rozdíl.

$3H_0$: Četnosti studentů, kteří preferují jednotlivé cílové skupiny, jsou stejné.

$3H_A$: Četnosti studentů, kteří preferují jednotlivé cílové skupiny, jsou rozdílné.

Zjišťovali jsme, zda existuje statisticky významný rozdíl v četnosti studentů, kteří preferují jednotlivé cílové skupiny. Vypočítaná hodnota testového kritéria χ^2 je vyšší než kritická hodnota, a proto odmítáme nulovou hypotézu $3H_0$ a přijímáme alternativní hypotézu $3H_A$. Z toho plyne, že četnosti studentů, kteří jednotlivé cílové skupiny preferují, jsou rozdílné.

Analýza získaných dat nám odhalila skutečnost, že námi oslovení středoškolští studenti technických oborů nemají zájem se zapojovat do dobrovolnické činnosti. Jedním z důvodů je podle našeho názoru malá informovanost a propagace dobrovolnických aktivit. U mladých lidí se teprve sociální cítění formuje a jejich sociální potenciál není ještě plně rozvinut. Proto je zapotřebí motivovat mladou generaci k tomu, aby se zapojila do řešení společenských problémů, a to právě například formou dobrovolnické činnosti. Propagace a informovanost jsou v tomto případě nezbytné.

6.1 Aplikace výsledků v praxi

Na základě provedeného výzkumu můžeme konstatovat, že výsledky šetření je možné využít ve školské praxi. Z výzkumného šetření byly získány informace týkající se vztahu středoškoláků k dobrovolnictví. Věříme, že výsledky získané z výzkumu mohou do budoucna sloužit jako impuls pro školy, které se budou rozhodovat ke spoluúčasti na dobrovolnických projektech, do kterých by se školy mohly zapojit. Školy by mohly oslovit organizace pracující s dobrovolníky a ty by oslovily přímo určitého dobrovolníka, který by studenty

seznámil s činností dobrovolnických organizací. Osobně by studentům zprostředkoval své vlastní zkušenosti a zážitky. Dobrovolník by studentům ukázal širokou nabídku možností, jak se zapojit a jak pomoci jiným, a to ze všech oblastí života. Organizace nabízejí studentům dobrovolnictví zajímavou formou. Proto by bylo vhodné se zaměřit na práci s pedagogy a spolupracovat s vedením školy. Cílem těchto projektů by bylo obohatit školy o další zajímavé aktivity a všechny zúčastněné o nové zkušenosti a postřehy. Existují různé projekty, které jsou zaměřeny právě na studenty, např. miniprojekty, Rychlá rota, Evropská dobrovolná služba, workcampy. Tyto projekty by probíhaly ve spolupráci se studenty, kteří by uplatnili své požadavky a návrhy. Jako pozitivum vidíme zvýšení informovanosti, povědomí o dobrovolnictví a o využití smysluplnosti volného času mladých lidí. Výhodou těchto projektů je učení se logickému uvažování, kooperaci, práci s lidmi a získání nových zkušeností.

K otázce, která zjišťovala, z jakých důvodů se studenti technických oborů nezapojují do dobrovolnictví, navrhujeme další výzkum, který by se zabýval trávením volného času středoškolských studentů. 193 studentů uvádí, že nemá dostatek času. Tato formulace odpovědi se často opakuje v jakékoliv situaci. Je to způsobeno dnešní uspěchanou dobou? Upřímně si položíme otázku: Nenajde se u každého z nás hodina týdně, abychom mohli využít tento čas tím, že pomůžeme těm, kteří to potřebují? Vždyť je to zlomek času, kterým každý z nás disponuje.

I když z výsledků šetření o zavedení předmětu Dobrovolnictví není ze strany studentů zájem, z důvodů větší informovanosti by stálo za uvážení zavést tento předmět jako povinně volitelný. Zavedením tohoto předmětu by se zvýšilo povědomí o dobrovolnictví u studentů. Po určité době by se mohl provést nový výzkum, který by zjišťoval, jestli se celkově zvýšil zájem o dobrovolnictví.

Z našeho výzkumu se mladí lidé necítí touto činností osloveni a nemají zájem dobrovolnickou činnost vyhledávat. Naše představy byly naivní, když jsme předpokládali větší zájem středoškolských studentů o dobrovolnickou činnost. Vše záleží na každém z nás, jak se postavíme k současné realitě.

7 ZÁVĚR

Dobrovolnictví nabízí mladým lidem spoustu možností, ze kterých si může každý vybrat svůj kousek. Dobrovolnictví je spojení příjemného s užitečným, kde získáváme nové zkušenosti a kontakty uplatnitelné pro budoucnost. Dobrovolnictví nelze nikomu vnucovat, ale je důležité o něm diskutovat a seznamovat společnost s těmito aktivitami. Dobrovolnictví se stává součástí života a je smysluplnou činností. Svým počínáním dobrovolníci přispívají tak, že ovlivňují životy jiných lidí, se kterými aktivně spolupracují. Vnímání dobrovolnické činnosti se mění s věkem: jinak dobrovolnickou činností vnímá patnáctiletý dobrovolník, jinak šestadvacetiletý, který již vydělává.

Dle Musicka a Wilsona je výskyt dobrovolnické činnosti v období dospívání vyšší než v rané dospělosti. Je to způsobeno zejména tím, že školy, církve a jiné organizace podporují, nebo dokonce vyžadují mladé dobrovolníky. Intenzita času stráveného dobrovolnickou činností dle uvedených autorů od 18. roku do věku mezi 35–44 lety postupně vzrůstá. (Music, Wilson 2008, s. 167).

Cílem diplomové práce bylo zjistit, jaký vztah mají studenti technických oborů Střední průmyslové školy ve Zlíně k dobrovolnictví. Pro účely naší diplomové práce se cílovou skupinou stali studenti střední školy především proto, že již samostatně rozhodují o způsobu trávení svého volného času. Stanovený hlavní cíl a dílčí cíle jsme zkoumali pomocí dotazníkového šetření a dále jsme ověřovali tři stanovené hypotézy. Zjištěné závěry jsme interpretovali v praktické části diplomové práce. Z celkového šetření a z analýzy dat jsme odhalili nepříznivý výsledek.

V teoretické části jsme nejdříve specifikovali termín dobrovolnická činnost, dobrovolník, středoškolská mládež. Uvedli jsme terminologii pojmů a věnovali jsme se jednotlivým oblastem dobrovolnictví, ve kterých se lidé mohou angažovat. Oblastí dobrovolnictví je spousta a každý člověk si může najít tu, která by ho osobně mohla zaujmout. Seznámili jsme se s významem dobrovolnictví pro společnost, ale na druhou stranu i s negativními postoji k dobrovolnictví. Detailně jsme se seznámili, jak je dobrovolnictví právně ukotveno a jaká práva a povinnosti dobrovolníkům náleží. Seznámili jsme se s projekty, které jsou zaměřeny právě na mladé lidi. Dozvěděli jsme se o možnostech uplatnění středoškoláků jako dobrovolníků, a to například prostřednictvím worcampů, pobytů v zahraničí a dalších zajímavých projektů určených právě studentům.

Praktická část, podložená výzkumem provedeným mezi středoškolskými studenty ukázal, že dobrovolnictví je v povědomí studentů známo a že se do něj zapojilo již téměř 41 % studentů. Stále velký počet studentů však nemá o dobrovolnictví zájem. Zajímala nás reakce studentů na zavedení do studijního plánu předmět Dobrovolnictví, což je jedna z alternativ, jak by mohla být dobrovolnická aktivita podporována ze strany škol. 48 % respondentů zvolilo, že nemá o tento předmět zájem. Nabízí se otázka, proč tomu tak je. Z našeho šetření vyplývá, že studentům chybí informace o dobrovolnictví, což je jeden z důležitých faktorů. Informovanost, propagace, letáčky, příručky a různé rozhovory s dobrovolníky by umožnily studentům všeobecný rozhled v této oblasti.

Tato diplomová práce si nekladla za cíl nějakým způsobem ovlivnit studenty, zda se zapojovat do dobrovolnické činnosti, nebo ne. Pouze jsme zaznamenali skutečnou realitu. Domníváme se, že stanovený cíl praktické části diplomové práce byl, stejně jako dílčí cíle, splněn. Hypotézy jsme vyslovili a ověřili a výzkumný problém našel svoji odpověď.

Dobrovolnictví je prospěšné a důležité pro celou společnost. Může se kdykoliv stát součástí našeho života, ať už v roli poskytovatele či příjemce. Koneckonců, pokud naše práce oslovila aspoň malý počet mladých lidí, kteří se zamysleli nad životem, nad osudy jiných lidí, kteří právě potřebují jakoukoliv pomoc, pak splnila svůj úkol. Hlavním přáním do budoucna je, aby se informovanost studentů o dobrovolnictví zlepšila.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BERGEROVÁ, Marcela a ČERVENKOVÁ, Renata, 2005. *Obyčejní lidé dělají neobyčejné věci*. Praha: Portál pro Hestia – Národní dobrovolnické centrum, ISBN 80-7367-017-8.
- [2] DEKKER, Paul, ed. a Loek HALMAN, ed. *The values of volunteering: cross-cultural perspectives*. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers, Nonprofit and civil society studies. 2003. ISBN 0-306-47737-8.
- [3] DLOUHÁ, Regína, Zuzana JEŽKOVÁ a Milan CAHA, 2001. *Dobrovolnictví a dárcovství*. Praha: Informační centrum neziskových organizací, o.p.s. s podporou Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. *Dobrovolníci v neziskových organizacích*, 2001. Praha. ISBN 80-86423-05-0.
- [4] DUBEN, Rostislav, 1996. *Neziskový sektor v ekonomice a společnosti*. Praha: Codex Bohemia, ISBN 80-85963-19-1.
- [5] FRIČ, Pavel a Tereza POSPÍŠILOVÁ a kolektiv, 2010. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Občanské sdružení AGNES. ISBN 978-80-903696-8-9.
- [6] FRIČ, Pavol a kol., 2001. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice: (výsledky výzkumu NROS a Agnes)*. Praha: NROS. ISBN 80-902633-7-2.
- [7] FRIČ, Pavol a kol., 2010. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes. ISBN 978-80-903696-8-9.
- [8] FRIČ, Pavol a Martin VÁVRA, 2012. *Tři tváře komunitního dobrovolnictví: neformální pomoc, organizovaná práce a virtuální aktivismus*. Praha: Agnes. ISBN 978-80-903696-9-6.
- [9] HELSPER, Werner, ed., 1991. *Jugend zwischen Moderne und Postmoderne*. Opladen: Leskeund Brudrich. Studien zur Jugend forschung; Bd. 5.
- [10] HODAČ, Tomáš et al., 2009. Evropská dobrovolná služba (European Voluntary Service, EVS). In: *Dobrovolnictví*. Brožura pro snadnější orientaci v oblasti dobrovolnictví. Praha: Národní institut dětí a mládeže.

- [11] HOMOLA, Miloslav, 1977. *Motivace lidského chování*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. Knižnice psychologické literatury.
- [12] CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [13] KLÉGROVÁ, Alžběta a Lucie ŠORMOVÁ, 2006. *Dobrovolnictví*. Praha: Vzdělávací institut ochrany a dětí. ISBN 80-86991-68-7.
- [14] KRAUS, Blahoslav et al., 2006. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-125-1.
- [15] KRUTINA, Miroslav et al., 2005. *Práce: praktické rady, jak si najít a udržet práci*. Praha: Český helsinský výbor. ISBN 80-86436-17-9.
- [16] LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ, 2006. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada. ISBN 80-247-1284-9.
- [17] MACEK, Petr, 1999, cit. podle KRAUS, Blahoslav et al., 2006. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido, ISBN 80-7315-125-1.
- [18] MÜLLEROVÁ, Magdalena, ed., 2011. *Dobrovolníci pro kulturu: dobrovolnická činnost v kulturních organizacích*. Praha: Česká kancelář programu Culture, nákladem Institutu umění – Divadelního ústavu. ISBN 978-80-7008-268-3.
- [19] MUSICK, Marc A. a John WILSON, 2008. *Volunteers: a social profile*. Bloomington: Indiana University Press. Philanthropic and non profit studies. ISBN 978-0-253-34929-3.
- [20] NAKONEČNÝ, Milan, 1996. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0592-7.
- [21] NAKONEČNÝ, Milan, 1998. *Psychologie osobnosti*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0628-1.
- [22] NOVOTNÝ, Jiří a kol., 2008. *Faktory úspěchu nestátních neziskových organizací*. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-1473-4.
- [23] NOVOTNÝ, Michal, 2003. Spolupráce školy a NNO. In: *Dobrovolnictví středoškolařů*. Praha: Hestia. S. 19–21. Neprodejná publikace vydaná v rámci projektu Rozvoje občanských ctností. ISBN 80-239-0748-4.

- [24] OCHMAN, Malgorzata, 1997. *Dobrovolníci: cenný zdroj*. Baltimore, Maryland: Johns Hopkins University Institut for Policy Studies. Budování udržitelných neziskových organizací. Hopkins Training Network: edice příruček o řízení neziskových organizací. ISBN 1-886333-29-7.
- [25] PAYTON R. L. a M. P. Moody, 2008. *Understanding Philanthropy: Its Meaning and Mission*. Bloomington: Indiana University Press. Cit. podle FRIČ, Pavel a Tereza POSPÍŠILOVÁ a kolektiv, 2010. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Občanské sdružení AGNES. ISBN 978-80-903696-8-9.
- [26] PELIKÁN, Jiří, 2007. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-7184-569-0.
- [27] PETRUSEK, Miloslav, Hana MAŘÍKOVÁ a Alena VODÁKOVÁ, 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. 2. sv. ISBN 80-7184-311-3.
- [28] PLODKOVÁ, Bohdana, 2003. Co může takový středoškolák – dobrovolník vlastně udělat? In: *Dobrovolnictví středoškoláků*. Praha: Hestia. S. 9–12. Neprodejná publikace vydaná v rámci projektu Rozvoj občanských ctností. ISBN 80-239-0748-4.
- [29] PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ, 1995. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-029-4.
- [30] ŘÍČAN, Pavel, 1990. *Cesta životem*. Praha: Panorama. ISBN 8070380780.
- [31] SVOBODA, Pavel, 2012. *Metodologie kvantitativního speciálně pedagogického výzkumu* [CD-ROM]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-3068-3.
- [32] ŠIMKOVÁ, Svatava, ed., 2011. *Dobrovolníci mění svět: sborník příkladů dobré praxe: evropský rok dobrovolnictví*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT. ISBN 978-80-87449-15-8.
- [33] TONER, Jiří, 2005. Dobrovolník v mimořádných událostech. In: *Příručka pro dobrovolníky (NPIT) [i. e. Nižšího Psychosociálního Intervenčního Týmu]*. Praha: Občanské sdružení [sic] ADRA, s. 31–34. ISBN 80-239-5071-1.
- [34] TOŠNER, Jiří a Olga SOZÁNSKÁ, 2006. *Dobrovolnictví a metodika práce s nimi*

v organizacích. Praha: Portál. ISBN 80-7367-178-6.

[35] TOŠNER, Jiří, 1999. *Obecné otázky neziskového sektoru. Sborník vybraných materiálů specializačního kurzu „Řízení neziskových organizací“*. Praha: AGNES. ISBN 80-902633-2-1.

[36] TOŠNER, Jiří, Olga SOZÁNSKÁ, 2002. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, Praha: Portál. ISBN 80-7178-514-8.

[37] TUTR, Vojtěch, 2003. Evropská dobrovolná služby a worcampsy. In: *Dobrovolnictví středoškoláků*. Praha: Hestia. s. 19–14. Neprodejná publikace vydaná v rámci projektu Rozvoje občanských ctností. ISBN 80-239-0748-4.

[38] VÁGNEROVÁ, Marie, 2005. *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum, ISBN 80-246-0956-8.

[39] VAŠUTOVÁ, Maria a kol., 2010. *Základy biodromální psychologie*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta. Spis Ostravské univerzity v Ostravě č. 232/2010. ISBN 978-80-7368-934-6.

[40] VITOUŠOVÁ, Petra, 1998, cit. podle TOŠNER, Jiří, Olga SOZÁNSKÁ, 2002. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, Praha: Portál. ISBN 80-7178-514-8.

[41] ZAJÍC, Jiří, ed., et al., 2008. *Youth of the Czech Republic: information on children and youth in the Czech Republic*. Prague: National Institute of Children and Youth of the MEYS. ISBN 978-80-86784-74-8.

[42] ZBORNÍKOVÁ, Vladka, 2003. Když se na to jde od lesa (tj. o dobrovolnictví v rámci výuky). In: *Dobrovolnictví středoškoláků*. Praha: Hestia. S. 24–25. Neprodejná publikace vydaná v rámci projektu Rozvoje občanských ctností. ISBN 80-239-0748-4.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [43] ČERNÁ, Lenka a Dagmar HOFERKOVÁ, © 2014. In: Dobrovolnictví v sociálních službách. *Dobrovolnictví.cz* [online] [cit. 2014-06-12]. Dostupné z: www.dobrovolnik.cz/...dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-v-socialnich-sluzbach/.
- [44] ČESKO, 2002. Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě) ze dne 24. dubna 2002. *Zákony pro lidi.cz* [online] [cit. 2014-10-20]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198>.
- [45] Dobrovolnická centra a programy, © 2014. In: *Dobrovolník.cz* [online] [cit. 2014-10-20]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/management-dobrovolnictvi/dobrovolnicka-centra-a-programy/>
- [46] Dobrovolnická centra a programy, © 2015. In: *Dobrovolník.cz* [online] [cit. 2014-10-20]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.c.z/management-dobrovolnictvi/dobrovolnicka-centra-a-programy/>.
- [47] Dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech, © 2014. In: *Dobrovolník.cz* [online] [cit. 2014-10-21]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-v-cirkvich-a-nabozenskych-spolecnostech/>
- [48] DOLEŽALOVÁ, Kateřina a Leoš KUBOVÝ, © 2014. In: Dobrovolnictví v kultuře. *Dobrovolnictví.cz* [online] [cit. 2014-06-12]. Dostupné z: www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-v-kulture/.
- [49] FOLTYSOVÁ, Dagmara a Tereza OLŠOVSKÁ, 2014. Mezinárodní miniprojekt v knihovně. *ZŠ Kleglova 27, Ostrava-Hrabůvka* [online]. Třída 2. A. 29. dubna 2014 [cit. 2014-15-11]. Dostupné z: <http://www.zskleglova.cz/index.php/fotogalerie-2a-2011/1043-mezinarodni-miniprojekt-v-knihovne>.
- [50] HLADKÁ, Marie, 2008. Význam dobrovolnictví jako specifického lidského zdroje. *Aktuální otázky sociální politiky – teorie a praxe* [online]. Roč. 2., s. 20–27. [cit. 2014-12-12]. Dostupné z: <https://aosp.upce.cz/article/view/32>.
- [51] HYNEK, Jaroslav, 2005. *Motivace k dobrovolnictví* [online]. Asociace manažerů absolventů [cit. 2014-12-03]. Dostupné z: http://www.amanno.org/ke_stazeni/zp05/hynek.pdf.

- [52] JANDÁKOVÁ, Pavla, 1997. Jak napsat a sestavit výroční zprávu. *Knihovna publikací o dobrovolnictví a sociálních službách*. Praha: Lotos. Manuály pro neziskové organizace. Dostupné také z: <http://www.hest.cz/cs-CZ/co-delame/knihovna>.
- [53] KOLÁČEK, Josef a Nataša DIATKOVÁ, © 2014. In: Dobrovolnictví při mimořádných událostech. *Dobrovolnictví.cz* [online] [cit. 2014- 20-11]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-v-krizovych-situacich/>.
- [54] Komunitní dobrovolnictví, © 2014. In: *Dobrovolník. cz* [online] [cit. 2014-10-21]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/komunitni>.
- [55] KOŇASOVÁ, Jana, © 2014. Mezinárodní dobrovolnictví a rozvojová spolupráce. In: *Dobrovolnictví.cz* [online] [cit. 2014- 20-11]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/mezinarodni-dobrovolnictvi-a-rozvojova-spoluprace/>.
- [56] KOŘÍNKOVÁ, Lenka, © 2014. Dobrovolnictví ve zdravotnictví. In: *Dobrovolnictví.cz* [online] [cit. 2014- 20-11]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-ve-zdravotnictvi/>.
- [57] KOVÁŘ, David, © 2014. Dobrovolnictví ve sportu. In: *Dobrovolnictví.cz* [online] [cit. 2014-6-12]. Dostupné z: www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-ve-sportu/.
- [58] LUSKOVÁ, Daniela a Štěpánka LUSKOVÁ, © 2012. *Dobrovolnictví v sociálních službách*. © 2012, MPSV [online] [cit. 2014-11-15]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/14242/Zprava_2012.pdf.
- [59] *Národní zpráva České republiky o provádění společných cílů v oblasti dobrovolné činnosti mládeže, © 2013–2014*. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online] [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/narodni-zprava-ceske-republiky-o-provadeni-spolecnych-cilu-v-oblasti-dobrovolne-cinnosti-mladeze>.
- [60] NIKOVÁ, Kateřina, 2013. *Návrhy zapojení studentů do akcí konaných ve městě a veřejného života* [online] [cit. 2014-11-16]. Dostupné z: http://www.valasskeklobouky.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=17631&id_dokumenty=454882.

- [61] Odbor prevence kriminality MV ČR, 2014. Informace o novele zákona o dobrovolnické službě. In: *Ministerstvo vnitra české republiky* [online]. 2. června 2014 [cit. 2014-25-11]. Dostupné z: www.mvcr.cz/.../informace-o-novele-zakona-o-dobrovolnicke-sluzbe.aspx.
- [62] Program EU mládež v akci, © 2013–2015. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělo výchovy*, [online] [cit. 2014-11-15]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/mva>.
- [63] SEDLÁČEK, Aleš, © 2014. Dobrovolnictví s dětmi a mládeží. In: *Dobrovolnictví.cz* [online] [cit. 2014-6-12]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-s-detmi-a-mladezi/>.
- [64] ŠOJDROVÁ, Michaela, 2007. Dobrovolnictví za našimi hranicemi: příklady legislativní praxe. In: *Dobrovolnictví bez hranic: sborník konference 14. a 15. května 2007, Kroměříž* [online]. Kroměříž: Klub UNESCO Kroměříž, 2007, s. 13–14, [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: <http://www.unesco-kromeriz.cz/documents/publikace/25/dobrovolnictvi-bez-hranic-14-a-15-kvetna-2007.pdf>.
- [65] TOMAN, Dalimil, © 2014. Dobrovolnictví v ekologii. In: *Dobrovolnictví.cz* [online] [cit. 2014-6-12]. Dostupné z: www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-v-ekologii/.
- [66] TOŠNER, Jiří, 2008. Rehabilitace dobrovolnictví v Čechách – postavení dobrovolníků v české společnosti po roce 1989. In: *10 let rozvoje dobrovolnictví – rehabilitace občanských ctností: sborník z konference 5. a 6. května 2008, Kroměříž* [online]. Kroměříž: Klub UNESCO Kroměříž a Hestia – Národní dobrovolnické centrum Praha, s. 42–44, [cit. 2015-01-12]. Dostupné z: <http://www.unesco-kromeriz.cz/documents/publikace/25/10-let-rozvoje-dobrovolnictvi-rehabilitace-obcanskych-ctnosti-5-a-6-kvetna-2008.pdf>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

EU	Evropská unie
OSN	Organizace spojených národů
ERD	Evropský rok dobrovolnictví
ČR	Česká republika
USA	Spojené státy americké
Pět P	Program péče, prevence, pomoc, přátelství a podpory
FOKUS	Sdružení pro péči o duševně nemocné
POV	Pražská organizace vozíčkářů
ŽIVOT 90	Sociální služba
DUHA	Občanské sdružení
YMCA	Křesťanské sdružení mladých
AGNES	Občanské sdružení
HESTIA	Občanské sdružení
INEX	Sdružení dobrovolných aktivit
GLEN	Evropská dobrovolná služba
EVS	Evropská dobrovolná služba
ADRA	Humanitární organizace
UNV	Program dobrovolníků □
ZŠ	Základní škola
č.	číslo
s.	strana
obr.	obrázek
tab.	tabulka

tj. to je

Sb. sbírka

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Zastoupení respondentů dle pohlaví.	54
Obr. 2. Celkové procentuální zastoupení respondentů dle pohlaví.	55
Obr. 3. Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 3.	56
Obr. 4. Celkové procentuální vyjádření respondentů na otázku č. 3.	56
Obr. 5. Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 4.	59
Obr. 6. Celkové procentuální vyjádření respondentů na otázku č. 4.	59
Obr. 7. Grafické znázornění odpovědí respondentů na otázku č. 7.	62
Obr. 8. Celkové procentuální vyjádření respondentů na otázku č. 7.	62
Obr. 9. Grafické znázornění otázky č. 6.	64
Obr. 10. Celkové procentuální vyjádření respondentů na otázku č. 6.	64
Obr. 11. Grafické vyjádření odpovědí na otázku zjišťující preferovanou cílovou skupinu pomáhajících.	66
Obr. 12. Celkové procentuální vyjádření na otázku č. 8.	67
Obr. 13. Grafické znázornění odpovědí na otázku č. 11.	69
Obr. 14. Celkové procentuální vyjádření otázky č. 11.	70
Obr. 15. Grafické znázornění odpovědí na otázku č. 9.	71
Obr. 16. Celkové procentuální vyjádření otázky č. 9.	71
Obr. 17. Grafické znázornění otázky č. 5.	73
Obr. 18. Celkové procentuální vyjádření otázky č. 5.	73
Obr. 19. Grafické znázornění otázky č. 10.	74
Obr. 20. Celkové procentuální vyjádření otázky č. 10.	75

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. <i>Užší a širší přístup k definování dobrovolnické pomoci</i>	14
Tab. 2. <i>Zastoupení respondentů dle pohlaví.</i>	54
Tab. 3. <i>Působení středoškolských studentů technických oborů v dobrovolnictví.</i>	56
Tab. 4. <i>Kontingenční tabulka pozorované a očekávané četnosti H1.</i>	57
Tab. 5. <i>Výkon dobrovolnické činnosti.</i>	59
Tab. 6. <i>Pozorované a očekávané četnosti H2.</i>	60
Tab. 7. <i>Četnost odpovědí respondentů na otázku, co by je vedlo k rozhodnutí stát se dobrovolníkem.</i>	61
Tab. 8. <i>Důvody respondentů nezapojení se do dobrovolnické činnosti.</i>	63
Tab. 9. <i>Četnost odpovědí na otázku č. 8.</i>	65
Tab. 10. <i>Pozorované a očekávané četnosti H3.</i>	68
Tab. 11. <i>Zájem o zavedení předmětu Dobrovolnictví.</i>	69
Tab. 12. <i>Četnost odpovědí na otázku č. 9.</i>	70
Tab. 13. <i>Četnost odpovědí na otázku č. 5.</i>	72
Tab. 14. <i>Četnost odpovědí na otázku č. 10.</i>	74

SEZNAM PŘÍLOH

P I Dotazník pro studenty

P II Statistická tabulka. Kritické hodnoty testového kritéria chí-kvadrát

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO STUDENTY

DOTAZNÍK PRO STUDENTY

Milý studente, milá studentko, dostal se Vám do rukou dotazník, který je součástí mé diplomové práce na Fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Dotazník se zabývá dobrovolnictvím. Vaše odpovědi jsou čistě anonymní a prohlašuji, že budou použity pouze pro mé výzkumné účely, a proto Vás prosím o pravdivé odpovědi. Ve většině případů označte odpovědi křížkem, jen v některých případech je nutné dopsat odpověď.

Děkuji Vám za spolupráci

Bc. Mališková Ilona

1. Pohlaví

- Muž
- Žena

Věk

2. Ročník

- 1. ročník
- 2. ročník
- 3. ročník
- 4. ročník

3. Působil/a jste někdy jako dobrovolník?

- Ano
- Ne (přejděte, prosím na otázku č. 5)

4. Po jakou dobu jste vykonával/a dobrovolnickou činnost?

- Šlo o jednorázovou akci
- Krátkodobě – do 3 měsíců
- Dlouhodobě – déle než 3 měsíce

5. Z jakých zdrojů jste se dozvěděl/a o dobrovolnické činnosti? (může být i více možností)

- TV
- Internet
- Rozhlas
- Noviny, časopisy, letáky
- Knihy
- Škola
- Od rodičů, známých, přátel
- Kontakt s členem neziskové organizace
- Jiný zdroj
- Žádný zdroj

6. Z jakého důvodu jste doposud nevykonával dobrovolnickou činnost?

- Nemám zájem
- Nemám dostatek času
- O dobrovolnictví jsem nikdy neslyšel
- Nedostatek důvěry ve své schopnosti
- Finanční výdaje spojené s dobrovolnictvím
- Potíže spojené s dopravou
- Neschopnost přijmout dlouhodobý závazek
- Nespokojenost s předchozí dobrovolnickou zkušeností

7. Co by Vás vedlo k rozhodnutí stát se dobrovolníkem?

- Získání nových zkušeností a dovedností
- Navázání nových vztahů
- Smysluplnost práce
- Ovlivnění příkladem přátel nebo příbuzných
- Morální normy
- Neformální pravidla chování

8. Jaká cílová skupina by Vás zajímala?

- Senioři
- Děti a mládež
- Osoby bez přístřeší
- Osoby závislé na návykových látkách
- Osoby po výkonu trestu
- Osoby se zdravotním postižením
- Osoby trpící domácím násilím
- Příslušníci národnostních menšin a imigranti
- Jiné

9. Myslíte si, že vy studenti, máte dostatek informací o možnosti stát se dobrovolníkem?

- Spíše ano
- Ano
- Spíše ne
- Ne
- Nevím, nedokážu posoudit

10. Mluvili jste ve škole o dobrovolnické činnosti? Uved'te, prosím, předmět.

- Ano
- Ne

11. Měli byste zájem zavést do studijního plánu předmět Dobrovolnictví?

- Spíše ano
- Ano
- Spíše ne
- Ne

PŘÍLOHA II

II KRITICKÉ HODNOTY TESTOVÉHO KRITÉRIA CHI-KVADRÁT

Stupně volnosti	Hladina významnosti	
	0,05	0,01
1	3,841	6,635
2	5,991	9,210
3	7,815	11,341
4	9,488	13,277
5	11,070	15,086
6	12,592	16,812
7	14,067	18,475
8	15,507	20,090
9	16,919	21,666
10	18,307	23,209
11	19,675	24,725
12	21,026	26,217
13	22,362	27,688
14	23,685	29,141
15	24,996	30,578
16	26,296	32,000
17	27,587	33,409
18	28,868	34,805
19	30,144	36,191
20	31,410	37,576
21	32,671	38,932
22	33,924	40,289
23	35,172	41,638
24	36,415	42,980
25	37,652	44,314
26	38,885	45,642
27	40,113	46,963
28	41,337	48,278
29	42,557	49,588
30	43,773	50,892

Kritické hodnoty testového kritéria Chi-kvadrát (Chráška, 2007, s. 248)